

Krajnski

Z h b e l a r z h i k,

to je:

kratko poduzhenje

z h b é l e r e d i t i,

n s' njimi prav ravnati.

Is devét in tridesetlétnih skušhinj spisal v' némském, in
tudi v' krajnski jesik prestavit dal

JURI JONKE,

nékdanji zhermoshniški fajmahter na Kozhévkim in so-ud
zefarske kraljéve krajnske kmetijske drushbe.

Drugi, popravljen in slo pomnoshen natif.

V' Ljubljani, 1844.

Natishjen in naprodaj per shlahtnimu Kleinmayrju

Predgovor

perviga natifa.

Veliko je she fzer némfhkih bukev od zhbélne reje, v' kterih je vse sapopadeno, kar se od zhebél, kolikor je v' ftanu zhlovéfhki um njih fkrivnostno naturo smodrovati, govoriti more, pa flovénskih tazih bukev je malo; in she tih, ktere so, se je, slasti Krajnzu, filno teshko f' pridam poslushiti.

Anton Janfha, Goréniz, is Rodinske Fare, zhigar zhbelnjak she dan danafhnji 60 stopinj od nove Bréshnifhke farne zérkve stoji, je savolj svoje zhbelarfke umétnosti tako flovil, de je bil od ranze Svitle Zefarize Marije Teresje na Dunaj poklizan, de je tam zhbelarstvo v' ozhitni fholi uzhil. Ker sam ni snal pisati, je dal svoj zhbe-

larfki uk na svitlobo po Blashi Kumerdeji, Zeljskim krefijskim komisarji, ki ga je potlej v' krajnsko prestavil, s' nekterimi perstavki pomnoshil in v' Zelji léta 1792 natisniti dal Janes Golizhnik, fajmashter v' Grishi na Shtajerskim. Te bukvize, ktére fo posébnó imenitne sato, ko isvirajo od Jansha, nashiga domorodza, téga vélziga vajvoda in ozhéta zhbelaarstva, se najdejo tù in tam she med kmetishkim ljudstvam, in bi bile prav dobre, pa fo sa kméta malo predolge, in savolj flabe pisarije grosno teshko brati in uméti. Spét druge bukve od zhbélne reje fo bile dane na svitlo v' Gradzu léta 1831, pa mémo téga, de fo sa kmeta vse preobilne, tudi savolj shtajerskiga jesika, in novih zherk, f' kterimi fo natisnjene, sa Krajnza she zlo niso.

Drusih flovénskikh, Krajnzu umévnih bukev od zhbearije pa mende ni.

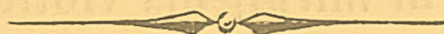
Po tim tazim mislim, bi nove bukvize, ktere vsakdanje ravnánje f' zhbélami, s' osoram na vse zhasé in kraje kashejo, ne bile odvezh. Sato fim fklenil, in sfer na védno nagovarjanje svojih prijatlov, kteri fo iméli perloshnost od prida in spéha moje zhbélne reje preprizhati se,

svoje vezhlétne fkušnje, in svoje per zhbelarskih opravilih nabrano fkušeno snanje, s'navitlodanjem prizhijozhkih, na kratko, kar je mogozhe po gódu sdélanih, in v'prav ljudfkim, vsakimu umévnim krajnskim jesiku natifnjenih bukviz, tudi drugim manj fkušhenim zhbelarjem rasodéti, de bi tako tudi jest perpomogel kaj k' rezhi, ktera se je do sdej premalo zhiflala, in ne le koriftno in pridavno ampak tudi prijétno in kratkozhasno zhbelarstvo, ktéro bi bilo lahko vfaj v' nafhi, pod pohlévnim podnébjem ustvarjeni desheli, ne le veliko sboljšhano, temúzh k' nar bogatijim perhodkam povsdignjeno, kolikor je v' móji mózhi, budil in potifkal.

Dolsih in visoko pifanih bukev kmet nima zhasa, in se jih tudi navelizha prebirati, tudi ne more vfiga v' glavi obdershati, kér je le rozhniga déla vajan, ne pa fhtudiranja in tuhtanja; in svoje kmetavfko délo vnemar pustiti, in se sgol branja in mishljenja vlotiti, téga ne more, in to ni njegov pokliz. Glejte, ljubi kmetizhi! sato se vam podajo tukaj prav kratke in umévne bukvize, ki jih lahko vfak v' kratkim zhasu prebére in vse v' njih sapopadeno, bres de bi fi

glavo lômil, lahko umé in v' spominu ohrani. Defiravno so pa té bukvize kratke, vonder vse v' sebi imajo, kar je potreba kmetifhkimu zhlovéku vediti od zhbélna reje, de bo gotovo prid is nje imel. Sato je vse modrovanje in preiskovanje uzhenih od zhebél, in vse kar le prasno radovédnost pase, in v' gospodarfki prid ne bije, létu ispusheno, in le to ob kratkim povédano kar zhbelar mora vediti, de per svojih zhbélah ne bo sgube, ampak dobizhik imel. In prav to je sa kmeta.

Sato, ljubi zhbelarji! berite radi te bukvize, in ravnajte se per svojih opravilih s' zhbélami svesto po njih; in porok sim vam, de kmalo ne boste iméli usroka, nad slabim spéham svojiga zhbelarstva pertoshiti se, in ne bo tolikokrat flifhati, de s' zhbelarijo nizh ni.

Predgovorzhik.

drusiga natifa.

Kar se drusiga natifa téh bukev tizhe je pomniti, de so na vezh krajih, kakor so nove skufhnje uzhile, popravljene, s' novimi skufhnjami slo pomnoshene, in de je ves dnar, ki ga bodo vergle, sa podpiranje ene poboshne naprave naménjen.

V' Kozhévju méfza Svezhana 1843.

Pisaviz.

§. 1.

Od zhebél sploh.

Ni ga pleména shivál in insektov, ktéro bi bilo tako zhuda polno in nesapopadljivo, kakor so zhbéle. Njih nesména ljubésen do svoje matere ali kraljize, njih bratovska edinost in nevtrudna pridnost sa délo, njih roózhnost in natanknost v' sidanju, njih smérno in lépo shivljenje in njih lépi réd per mnogih opravilih, kjer se sdí, de hozhejo ena drugo sad pustiti, de bi splošno frézho povéks hale, so sgol refnizhni sprizhljeji mogozhnosti in modrosti stvarnika. — In réf, zhe bòlj natanko se zhbél ni roj pregleduje, vezh zhudniga se vgléda.

§. 2.

Od mnogih plemén ali sórt zhebél.

Troje forte zhbéle ali buzhéle *) so, namrezh:

1. Kraljiza; to je, matiza, mazhiza ali materni-

*) Na visókim Gorénském in po Korosóhkim jih imenujejo buzhéle ali bzhéle, po drugi naši desheli zhbéle, na Shtajerskim zhéle, zhélize, po Pemsó ali Zhesóhko wzhéle in po Doljno-ilirsko pzhele.

za*), kteriga sadnjiga iména se tudi hozhemo dershati;

2. gmanj ali délavne zhebéle, in

3. Trôti ali trotje.

§. 3.

Od maternize.

Materniza je nekoliko vézhi in veliko daljšhi od délavnih zhebél. Njéne štiri letavnize ali perotnize so sdijo v' rasmérju proti dolgimu sadnjimu konzu prekratke, in zhe letí, s'humé bôlj glasno kakor perotnize drugih zhebél. Raslozhi se nadalje od drugih zhebél po svojim daljšhim shivôtu in po rijaveji farbi. Materniza je mati vsih drugih zhebél; sato je s' njéno sgubo tudi vsak panj s'gubljen, zhe ni v' njem vezh sa isléshenje nove maternize dobre salége, ali pa zhe se mu ne da druge maternize. Ona je filno rodovitna, in samore eno léto nad 60,000 zhebél roditi. Njé rodovitnost se ravna po njénim sdravju, po podobi njéniga shivôta, nar vezh pa po njéni starosti.

Materniza shiví navadno 3 ali 4 léta, nektéra tudi dàlj, in je v' pervih dvéh létih veliko rodovitniji kòt posnej; kér trétje in zheterto léto she 3 ali 4 tédne posnej róji kòt kakof hna mlaji, in zhe prav róji, vzhafi

*) Na visókim Gorénském materniza, s'zer matiza, mazhiza.

né more vezh letéti, temùzh pade prezej s' brade svoji-
ga panjú na tla.

V' veliki starosti njé rodovitnost slo odjemplje, in
staví vézhi dél le she trotovfko salégo, kar je gotovo
snamuje, de ni vezh sa nobeno rabo, sato navadno
sdaj kmalo umerje.

Njé rodovitnost ali nerodovitnost se lahko sposna
tudi po salégi. Ako je namrezh v' fatju saléga vézhi
dél le ene forte, to je, sgol jajzhki, sgol enako veliki
zhervizhki ali pa sgol shé sadélana ali salotana na pol
isléshena saléga, se da fkleniti, de je materniza slo
rodovitna; kér je bila v' stanu na enkrat toliko enake
salége nastaviti. Ako je pa v' fatju vezh fórt saléga ena
per drugi, to je, jajzhki f' zhervizhki in s' shé na pol
isléshenimi zhbélami, je snamuje, de je materniza na
enkrat le malo salége nastavila, de tedaj njé rodovitnost
savolj starosti ali savolj kakof hne bolésni shé slo odjemplje,
in de taka materniza sa prihodno ni vezh sa rabo; sato
se mora s' mlaji in rodovitnisthi saméniti, zhe se hozhe
od takiga panjú she kaj dobizhka perzhakovati.

Ako ima tedaj kak panj szer veliko zhebél in
medú, pa veuder ne róji, pridno ne déla, in se ne der-
shí tako dobro kakor drugi, ki so ravno tako možni
in dobri kòt on, je téga le materniza kriva; ker sa-
voljo starosti ali pa tudi savoljo kakofhniga drusiga
usróka ali urshaha ni vezh rodovitna. Takimu panju
vsemi staro maternize, in mu daj namésto njé mlado in

sdravo, pa si bo kmalo pomagal, in tvojim sheljam popolnoma sadovoljil.

De se pa starost materniz more sa gotovo véditi, morajo bukvize iméti se, de se rojstne léta materniz sapifujejo vanje. Le se maternize pervih rôjev ali pervizov, kér smiram stara materniza, s' njimi gre, ne sméjo iméti sa mlade maternize v' tistim létu isléshene, drugazhi ko bi bil roj pévski roj.

Vajen in skufhen zhbelaar pa shé tudi is farbe in druge shivôtne podobe vgane, koliko bi vtegnila materniza stara biti; ker je stara veliko debelejiga shivôta in rijaveji farbe; zhe se poglédajo, in tako plashna, in pozhasfej po panju sém ter tje lése kòt mleda.

Maternize enake starosti pa samorejo le zhbéle same raslozhiti, kér ni vfaka sanje; témùzh isvolijo smed vezh, kar se per pévzih sgodí, eno si, mende nar starji, nar shiveji in nar rodovitneji, po ktéri si svoje ohranjenje in muoshenje nar bòlj sagotoviti upajo, vsih drugih pa, zhe jih je she toliko, she ne porajtajo ne; témùzh raji na stari panj nasaj gredo, kakor de bi ktéro smed tih namésto shé isvoljene sprejéle. Sato se mora per polavljanju odvezhnih materniz pasiti, de se jim ne vsame prava, to je, od njih shé isvoljena. Zhe tedaj materniz potrebujejh, in odvezhne maternize pévzov, to je, drujizov in trétjizov poloviti hozhejh; dèni vfako posébej v' hishizo, in jih v' panj, v' ktériga si roj ogrébel, kar nar dàlj morejh, eno od druge postavi, in

zhibéle bodo kmalo shé isvoljeno obfule, drugih pa ne bodo zlo nizh ali pa le malo porajtale, ktére snafh bres premiflika isnéti. Le nikar ne samudi, jim prave, to je, ktéro so obfule, is hifhize fpuftiti. Nar bòlj prav pa se ftori, zhe se pozhaka, dokler zhibéle materniz, kar jih je prevezh, fame ne odshenó; sakaj zhibéle preganjajo té maternize doftikrat shé prezej per ogrébanju rôja, vézhi dél pa jih odshenejo v' novim panju sád, ali pa jih fpodé fkos shrélo is panjú, kjer se dajo na vezher ali v' jutro drusiga dnéva bres truda poloviti. Le se ne smé nikoli dvéh materniz v' eno hifhizo sapréti, kér bi ena drugo umorila.

Maternize se isléshejo is ravno tifte salége kakor délavne zhibéle, zhe se jajzhki, is ktérih imajo maternize islézhi se, v' maternizhne pifkerze dénejo, ali pa zhe jih zhibéle vanje prenefejo. Ne vé se pa vender, kako zhibéle dobro in rodovitno maternizo sredé. Ali je morebiti she dovòlj, de se le isléshe v' fvojim kraljévim s' veliko potrata vofka narejenim pifkerzu, ki ga navadno na robu ali na kraju fatja v' shelodovi podobi prav navdòli naredijo, ali pa ji morebiti tudi kakoflno bolji hrano dajejo kòt drugi zhibélni salégi.

Vfa saléga panjú, is ktére se maternize, délavne zhibéle in trotje isléshejo, je od maternize, ki se sato tudi matiza ali kraljiza imenuje; kér ima le ona mózh jajzhke ftaviti, is ktérih se isléshejo mnogotere pleména zhebél. Ni pa fhe fkasano, kar terdijo néktéri

zbelarji, namrež: de je trotovfka saléga ob zhasu jalovine od délavnih zhebél; sakaj zheravno fo vse zhbéle shénfkiga spôla, kér se samore is ravno tistih jajzhkov, is ktérh se isléshejo, tudi materniza islêzhi; se vender ni najdlo do sdaj per délavnih zhbélah fhe nikakorflno snamuje spolniga uda, nosézhnosti ali safsajanja jajzhkov, kar se lahko vidi per maternizi, kadar jajzhke stavi. Menitev, de délavne zhbéle samorejo le trôte ali maternize mofhkiga spôla, ne pa tudi febi enakih islêzhi, je tudi naturni postavi nasprot; kér mende ni nobene shivali, ktéra ne bi obojiga spôla rodila, kér bi drugazhi njén ród mogel nehati.

Tudi se materniza vezhkrat vidi spomladi in poléti, de v' dopoldanfkih urah od zhebél sprémljena, ali kakor nektéri pravijo, f' fvoje telésno strasho (*vahto*) lése po fatovju, in majhne jajzhke sa délavne zhbéle v' majhne pifkerze, vézhi pa sa trôte v' vézhi pifkerze spufha, in jih préd ogleduje, zhe fo prasni in zhifti, de bi se saléga vanje djala, kar se pa do sdaj per délavnih zhbélah fhe ni spasiló.

Kdor se pa hozhe popolnoma preprizhati, de je menitev, de fo délavne zhbéle matere trôtov, ali de vsaj biti samorejo, napzhina, naj vsame enimu panju maternizo, naj isréshe is njega vfo salégo, in naj pustí same délavne zhbéle in trôte v' njem, pa bo vidil, de ne bodo nikakorflne salége naredile; kar bi se móгло vender sgotiti, ko bi bile délavne zhbéle v' stanu salégo staviti.

Tedaj je trotovfka saléga, ki je dostokrat odvezh, in ki je vzhafih zlo v' zhbélnih pisferzih, le od fkashe- nih in takih materniz, ki niso vezh sa rabo.

De pa zhbéle ne potratijo prevezh medú sa tro- tovfko salégo, se jim mora ali vséti, ali pa se vfaj sa- volj trotovfke selége podaljshani pisferzi délavnih zhe- bél s' ojstrim noshem perreshejo, de jih samorejo zhbé- le, po tém, ko so namésto fkashe maternize sdravo in rodovitno dobile, spét lepó ozhéditi, in sa pravo sa- légo perpravne storiti.

Zhbélna saléga, ki jo je prava in rodovitna ma- terniza v' mnogotere pisferze spustila, je od sazhét- ka podobna majhnim, hélim jajzhkam, ktére délavne zhbéle neprenehama grejejo, de se samorejo islézhi. V' tréh dnéh se jajzhki spremené v' zhervizhke, ktére zhbéle 8 ali 9 dni redé, dokler toliko ne narastejo, de jih je pol pisferzov, ktére snotraj f' tánko mrén- zo obdajo; kar je pa fhe prasniga prostara, ga zhbéle napolnijo f' kasho, ki jo is medú, zvétne moke in vòde naredijo, in sadnjizh fhe pisferze sadélajo. V' tem stanu zhbéle salégo fhe smiram fkerbno pokrivajo, in grejejo dokler se sadélani zhervizhki v' punzhika ali na pol islé- shene zhbéle ne spremené, in sadnjizh po pretezhenih 8 ali 9 dnévih popolnoma zhbéle ne postanejo, ter pisferze f' svo- jim sobmí prejedó, is njih islésejo, se f' pomozhjo dru- gih zhebél ozhédijo in ofnashijo, in fhe 2 ali 3 dni v' panju ostanejo, de se sa svoj prihodni pokliz popolname vterdijo.

Zhe je pa materniza shé prestara, léshe pred svojo smertjo le fhe trotovsko salégo, kar se perméri vzhafih tudi mladi maternizi, in fhe zlo pévfkim rôjem, usrok téga je mende kaka bolésen, kér taka materniza vézhi dél ne shiví vezh dolgo, temúzli odmerje kmalo po nastavljenju skashene salége.

Dostokrat se tudi perméri, de panj tazhaf maternizo sgubí kadar nima nizh vezh sa islésheje nove maternize dobre salége. Zhe se to perméri, isléshejo zhbéle novo maternizo is shé prestariga zhbélniga zhervizhka ali pa fhe zlo is punzhike, to je, is na pol gôdne délavne zhbéle, ki je shé v' sadélanim pískerzu. Taka materniza pa se zhbélam ne da vezh popolnoma isdélati; satoraj nima tudi prave podobe, desiravno zbbéle nje rojsten pískerz sdaljfhajo, in kolikor je mogoche, povékf'hajo. To se prav velikokrat perméri, poséбно per isrójenih starzih, zhe maternizo per preshenju ali obhódu sgubé. Zhe se takim panjém prezej prvi vezher, ko so jo sgubili, ne da druga materniza, je drugi ali trétji dan shé nozhejo vezh; kér dostokrat shé pervo nozh poskuf'hajo is fhe neisléshene salége novo maternizo islèzhi si. De je panj matérnizo sgubil, dajo zhbéle f' tém na snanje, de slo fhumé, hitro v' panj in is njega létajo, nenavadno hitro fém ter tje tékajo, in de so vse sméfhane in shalostne. Taka materniza, ki se savolj svoje nepopolnoma isléslibe komaj raslozhi od délavnih zhebél, se imenuje prav sa prav trotniza, kér je

mende njé orodje le sa trotovske jajzke dobro; sato samore tudi le trotovsko salégo staviti, ki jo sadnjizh tudi v' piskerze délavnih zhebél nastavi, satoraj so trotje, ki se v' zhbélnih piskerzih isléshejo, veliko manji od drugih, ki se v' trotovskih isvalé.

Sadnjizh se vtégne tudi permériti, de je po odmerjenju trotnize le she trotovska saléga v' panju, is ktére si zhbéle, kér ali kak troten piskerz vézhi naredé, ali pa trotni jajzhik v' kak maternizhin turnizh prenesó, spét she maternizo isvalé, kakorflna se pa od navadniga trota le po nemalo daljim sadnjim shivôtu raslozhi, in kér je moshkiga spôla, sa nikakorflno salégo ni. Desiravno taka materniza ni nizh drugazhi kòt drug trota, vender zhbéle nozhejo druge maternize, dokler je ta med njimi, kér njéno nemózh njih sarod mnoshiti od nature tako malo vedó, kakor sanikernoft kake druge pokashene maternize.

Sploh naj si zhbelar samérka, de naj nima nikoli starjih kakor trilétne maternize med svojimi zhbélami, pa mu bodo tudi flabe létine, zhe jim bo le dobro stréget, she prerade rojile; kér je v' panjéh, ktéri imajo mlade, tedaj slo rodovitne maternize, saléga navadno she Listognoja in Profénza shé spét. Starji maternize pa préd nehajo in posnej sazhejo salégo staviti.

Materniza mora svojimu ljudstvu, to je, drugim zhbélam poséбно perjétno difhati, kér njéno sgubo ali

pobégnjenje is panjú shé po duhu sposnajo, in ga posebno per rojenju naslédjejo.

Dalje ima materniza tudi kakor druge zhbéle sêlo ali shêlo, pa se ga nikoli ne poflushi, kakor v' smertni nevarnosti, ko bi jo pertifnil, ali pa v' boju s' kako drugo maternizo.

§. 4.

Od sgube maternize ali jalovine.

Panj vtégne is mnogih usrókov in po mnogotero ob maternizo priti; sakaj ali umerje savolj starosti, ali pa sgubí po kaki drugi nefrézhi shivljenje. Ako je per njéni smerti she mlada saléga, to je, jajzhki ali eni she ne zhes 3 ali 4 dni stari zhbélni zhervizhki v' panju, njéna sguba ne storí veliko fhkode, kér si zhbéle zhes 14 ali 15 dni spét novo maternizo isléshejo; ako je pa ob zhafu njéne sgube saléga shé starji, kar se naméri dostikrat per tistih panjevih, ktérim materniza savolj starosti umerje, kér nektére dni pred smertjo vézhi dél nehá pravo zhbélno salégo staviti, si naredé is njé zhbéle sfer tudi she maternizo, ktéra pa ne more vezh prav islésheha biti, kakorflna je k' vézhimu she sa trotovsko salégo, in v' tém stanu mora vsak panj v' nizeh priti, zhe se mu ne da namésto pokashene kmaló dobra materniza.

Nar bôlj prav se pa storí, zhe se tak panj s' kté-

rim si bodi drugim skléne, in do terganja pufti, de vkùp délata, kjer se doftikrat, poséбно dobre létine, perméri, de zhbéle oba panja polna nanofijò, ktérih se vtégne edin ali drugi poljubno porabiti.

Zhe je mogozhe she pred sklépanjem panjev pokasheno maternizo dobiti, in jim jo vséti, je sklépanje gotovo frézhno; szer pa bi se lahko perméřilo, de bi zhbéle skasheniga panjú, poséбно zhe je mozhneji kòt tifti, f' kterim se skléne, pravo maternizo umorile, in se tako f' sklépanjem vezh shkòde kòt dobizhka storilo.

Ako pa umerje materniza sinne méřze, ko zlo nizh salége v' panju ni, ostane tak panj jalov; ker si v' tém stanu zhbéle she skashene maternize ne morejo íslézhi. Zhbéle dajo po mnogotero svojo jalovino sposnati. Jalovzi, zhe imajo tudi she dovòlj zhebél, létajo le pozhasi, in vézhi dél le o poldanskih urah, ne nosijo nizh ali pa le malo obnóshja, roparzam se ne branijo nizh ali pa vřaj ne tako serzhno kakor drugi, sraven téga so tudi vři pobiti in shalostni.

Ako se v' kakim panju trotje smiram bolj mnoshijo, in se sadnjizh tudi zlo majhni v' zhbélnih pířkerzih íslésheni perkashejo, zhbéle jih pa vender she smiram preganjajo; je gotovo snamnje, de imajo pokasheno maternizo ali trotnizo. Ako pa putfé tròte v' miru v' panj in is panjú létati ob zhasu, ko so jih shé vři drugi panjevi pregnali; je snamnje, de materniza vezh ne shiví, tedaj taki panjevi radi vsamejo vřako maternizo

bres raslozhka. Le pévzi, zhe maternize per prashenju sgubé, nozhejo mlajih materniz, kakor fo njih bile. Sato sa take mlade rôje, ktéri per prashenju v' pervih 8 ali 9 dnévih, tedaj fhe préd, kakor fo môgli sa légo safaditi, ob maternize pridejo, ni druge pomozhi, kakor jih s' drugimi fkléniti, ali jih pa spét na njih stare panjeve sagnati. Ni pa dobro take panjeve f' pervizi ali starzi fklépati; kér savolj neenakosti materniz zhbéle starih materniz ne sprejmejo rade zhbéle mladih materniz, temùzh jih vézhi dél pomorijo. Sato je per fklépanju panjev pasiti, de se fklépajo pévzi f' pévzi ali f' starzi, ki fo se shé isrojili, pervizi le f' pervizi, ali f' takimi, ki fhe niso rojili, ktéri imajo tedaj fhe stare maternize.

Velikokrat se imajo panjevi sa jalove, ktéri imajo le savolj starosti nerodovitno, bolno al drugazhi pokasheno maternizo. Ako se jim da v' tém stanu nova materniza, ne de bi njih pokasheno vfaj en dan ali eno nozh préd is panjú spravil; jo sgrabijo zhbéle, kakor bi mignil, in jo umoré bres odlafhanja, ali pa jo spodé per luknji spét is panjú, per ktérim preganjanju dostikrat milo zvili, in da fvoj mili glas tako glasno flifhati, de se lahko raslozhi. Sato se panjevam, od ktérik se prav ne vé, ali imajo le bolno ali pa jnimao nikakorshne maternize ne fméjo maternize nikoli profte dati, ampak le v' hishizah saperte, de se vidi, ali fo jih zhbéle per volji sprejéti ali ne. Ako fo zhbéle per volji maternizo

sprejéti, obfujejo s' veseljem hifhizo, in kashejo svojo sadovoljnost s' veselím fhumenjem; zhe pa niso s' maternizo sadovoljne, obfujejo tihama hifhizo, ter filijo fkos omréshje ali galterze vanjo, de bi jo umorile.

Tudi se pomaga jalovimu panju, zhe se vsame is panjü, ktéri ima veliko máh, fat, v' ktérim so jajzhki in zhervizhki délavnih zhebél, in se ravno tako postavi v' jalov panj, kakor je v' préjshnjim stal, de ga zhbéle dobro pokrijejo in na svojo osnovo perterdijo ali perlotajo. Is take salége, in fzer is zhervizhkov v' 14 ali 15, is jajzhkov pa fhe le v' 18, 19 ali 20 dnévih, fi bodo zhbéle nekoliko novih materniz islégle, ktére vzhasih tudi pojó in rojijo, zhe ima panj veliko zhebél, in zhe je vreme lepó.

Vender fi panjevi, ktéri so fi take maternize islézhimógli, le malokdaj pomagajo, kér prevezh ob zhbéle pridejo; sakaj prava materniza se isléshe is zhbélniga jajzhka fhe le zhes 20 dni; smoshnost salégo staviti dobí fhe le devéti ali deséti dan po svojim rojstvu ali islésenju is svoje sibéle; saléga je pa spét fhe le zhes 20 ali 21 dni prav gôdna. Is téga se vidi, de fkoraj 50 dni pretézhe, prédin panj, ktéri fi je tako maternizo islégel, pomozh od mladih zhebél dobí. Ta zhas pa pride tako ob zhbéle, de fi vézhi dél ne more vezh pomozhi, in fhe tisto léto kaj dobizhka pernefti.

§ 5.

Od prashenja ali obhóda materniz.

Mlada materniza dobí rodovitnost, ali bòlj prav rêzhi, smoshnost jajza lèzhi, ali salégo ftaviti, she le devéti ali deféti dan sfoje ftarosti, do ktériga zhasa v' panju nima nobeniga opravila; satoraj si ta zhas v' veselje oberne, ter vfak dan o poldanskih urah enekrat is panju in v' panj sleti. Ta kratkozhasnost materniz sunaj njih prebivalish fe imenuje prashenje ali obhòd materniz. Is téga nektéri fklépajo, de mlade maternize takrat na sfoje opleménjenje létajo, in pravijo, de fo sunaj panjev od trôtov opleménjene.

K' poterjenju sfoje menitve pravijo, de fe konez zhasa njih prashenja, to je, 8. ali 9. dan po tém, ko fo jéle islétati, na njih sadnjim shivôtu vidi fléd storjeniga opleménjenja. Pa de fe sdaj njih sadnji shivot bòlj odpert vidi, je mende le snamnje njih popolnoma gôdniga jajzhnika in njih dosoréle nosézhnosti; kér taka materniza vézhi dél shé drugi dan salégo ftavi. Menitev, de fo maternize sunaj panjev od trôtov narodovitnjene ali opleménjene, mende shé sato ni resnizhna, kér fo tiste maternize, ktére ob zhasu prashenja svojih panjev she zlo ne sapuste ne, po tém pretezhenim zhasu vender tudi rodovitne in smoshne salégo ftaviti.

Sunaj prafhenja ne sapuftí materniza nikoli fvojiga panjú, rasun zhe gré is njega s' rôjem vred.

Per prafhenju fe mladim maternizam lahko perméri, de fo od ptizhev ali ferfhenov v' sraku (ljuftu) posherte, ali pa de nasaj pridejozhe fvoj panj sgrefhé, in v' drujiga gredó, kjer fo prezej sgrabljene in umorjene, zhe ne morejo hitro per luknji uiti. Slafti sajdejo maternize rade v' fosédnje panjeve, zhe fo njihovim prebliso, zhe imajo njihovim enake brade in luknje, in zhe fe ravno tifti zhaf prafhijo; kér maternize vézhi dél na take panjeve leté, kjer je na bradah nar vezh zhebél. Od tod pride, de nektéri pévzi, to je, panjevi s' mladimi maternizami, k' ktérim fe fhetejejo tudi isrojeni ftarzi, fvoje maternize ob prafhenju sgubé. Sato fe rôji s' mladimi maternizami ne finéjo dévati v' frédo med druge panjeve, ampak v' nar sgornjo ali v' nar fpodnjo verfto, ali pa na kraj in na vogle ulnjaka. Verh téga pa fe morajo panjevam tudi fhe kake posébné snamnja narediti, de jih maternize nasaj gredé loshej najdejo.

Ta previdnoft fe ne finé fpred ozhi fpuftiti tudi zlo per tiftih ftarzih, ktéri fo rojili, kér fe vtégnejo tudi tém maternize per prafhenju sgubiti, kar fe pa per njih ne samerka tako lahko, kakor per novih rôjih, ktéri, kér nimajo fhe nizh salége, is ktére bi fi novo maternizo islégli, v' fvojim panju zlo oftati nozhejo; temùzh fe ali v' ftari panj povernejo, ali fe pa k' fosédam podajo, zhe se jim ne dajo bersh fpét druge

perhranjene, in vsaj tako stare, zhe ne starji maternize, kakor so njih bile, kér mlajih ne sprejmejo rade.

Stariz pa, zhe prav per prashenju ob maternizo pride, svojiga panjú ne sapustí, kakor mladi rôji; kér ima ob tém zhasu fhe smiram nékaj od stare maternize stavljene salége, is ktére si, kakor je bilo shé rezhenó, spét novo maternizo isléshe, ktéra pa sato, ko je ta saléga shé prestara, ne more vezh prav po gôdu isnalézhi se, in je k' vézhimu le sa trotovsko salégo. Kér se pa taka materniza po velikosti od délavne zhbéle komaj raslozhi, in se per fhe tako natanknim preiskanjn lahko ne najde, méni veliko zhbelarjev, de tudi délavne zhbéle trotovsko salégo stavijo.

§. 6.

Kako se samore zhbelar s' maternizami preskerbétí, in jih dàlj zhasa per shivljenju ohraniti.

Ob zhasu rojenja se to prav lahko sгодí, sakaj pévzi imajo vézhi dél vezh materniz, smed ktérik si le eno isvolijo, druge pa preshenejo ali pa pomoré. Zhbelar naj tedaj poloví take preganjane maternize, in zhe jih prezej ne potrebuje, naj jih saprè v' hishize, in jih da takim panjevam na rejo, is ktérik je stara materniza shé f' pervizam shla; kér taki panjevi vsako mlado maternizo

radi sprejmejo, in jo redijo, dokler sadnjiga pévza ne dajo. Kadar fo pa sadnjiga pévza dali, se jim morajo maternize, ki fo jih na reji iméli, prezej vséti, kér bi drugazhi svojo maternizo, ktéra je sa sadnjim pévzam she v' panju oftala, in ktéra je sa prihodno gospodarstvo naménjena, umorili, ali pa vfaj ne bi saperte nizh vezh porajtali.

Maternize se pa tudi dàlj zhafa v' shivljenjn ohrani-jo, zhe se sapró f' kakim ftó zhbélami svojiga rôja in s' enim fatam vred v' fhkatlizo, in se spravijo na takim kraju, kjer mrasa ne umerjejo. Bres drugih zhebél pa saperta materniza ne shiví zhes 3 ali 4 dni, defiravno se samore fama nahraniti ali najésti, in tedaj ni tréba, kar nektéri zhbelaarji mislijo, de bi jo druge zhbéle pitale.

Nadalje se zhbelaar tudi preskerbí s' maternizami, zhe vsame is panjú, ktéri ima veliko polka, fat v' ktérim fo jajzhki ali pa she prav majhni zhervizhki s' nekoliko zhbélami vred, in ga postavi v' trushizo alinalogo med dva fata ravno tako, kakor je préd stal, de ga zhbéle lahko pokrijejo; in té zhbéle fi bodo v' 14, 18 ali 19 dnévih nekoliko materniz islégle, smed ktérih fi bodo eno svolile, in jo zélo polétje iméle, zhe se im puftí kakor drugim zhbélam is njih majhniga prebivalishta létati, in zhe se s' njimi ravná, kakor s' drugimi rôji.

§. 7.

Od maternizhniga pětja.

Nektéri zhbelaarji ménijo, de je pětje mladih materniz vkùpklizanje zhebél, ktére fo sa novi roj odbrane, in napoved, de fe blisha zhaf rojenja; jest pa ménim, de je to pětje snamuje, de mlade maternize v' panju ena drugo preganjajo, de hrepené fvoobodne ali frej biti, in de shelé kmalo is panjú sletéti; sakaj maternize ne terpé fvoje enakofti, sato salésjejo s' nesrezhenim fovrashtvam ena drugi shivljenje, kér je po zhudnomodri napravi drushniga shivljenja zhebél sa eno drushino le en fam gospodar odlozhen. Sato mora tudi ftara materniza f' pervim rôjem 5 ali 6 dni préd iti, kakor mlade fvoje sibéle sapusté, fzer bi jih ftara prezej per rojftvu pokonzhala, kar mende zhbéle shé fame vedó, kér ftaro maternizo, zhe savolj flabiga vreména perviga rôja ne more odpeljati, vselej préd umoré, kakor fo mlade svaljene, de ni njih shivljenju nevarna, in od tod pride, de fe maternize vzhafih shé per pervih rôjih dajo flifhati.

Novorojena materniza sadobí popolnoma letézhnoft, to je, mozh prav letéti, fhe le 2. ali 3. dan; sato panj, ki ima tako maternizo, nikoli ne róji shé prvi ali drugi, ampak vselej fhe le trétji ali zheterti dan po tém, ko je jéla pėti.

Zhe prav zhbéle vselej, kolikokrat maternize léshejo, is njim perrojene previdnosti, ko bi se vtegnile ene fkasiti, vezh isléshejo jih, se vender per panjéh, ktéri vezh nozhejo rojiti, in tedaj tudi vezh kòt ene maternize ne potrebujejo, maternizhniga glafú vezh ne flifhi, kér zhbéle po tém, ko fo fi smed novoisléshe-nih materniz eno svolile, druge vse koj per rojstvu pomoré, ali jih pa shé v' negôdni salégi istergajo, de bi njih isvoljene preganjati ne môgle, kar se per pévfkih rôjih sgodí.

§. 8.

Od délavnih zhebél.

Drugo pleme zhebél v' panju fo navadne ali délavne zhbéle, ktére morajo méd nabirati, in vse druge déla fame opraviti. Téh je nar vezh v' panju, in po njih fhtevilu se ravna bogastvo panjú, zhe ima verh téga tudi sdravo maternizo. Rasun simfkih méfzov, ko ne morejo létati, in nositi, niso nikoli bres déla, in opravljajo svoje mnogotere opravila sverfstenó, sa ktére jih njih staroft, njih jim perrojeno sposnanje potrebnosti déla in fhe druge okolifhine naménijo. Tako se vpirajo ene s' notranjim délam, sidajo ali napravljajo fatje, dé-lajo v' panju s' buzhenjem in majanjem perotniz gorkoto in salégi potrebnó toploto v' panju, ofkerbljujejo salégo, ali fo per luknji na ftrashí (vahti), trétji ali zhe-

terti dél jih pa isléta, méd, ki se imenuje tudi sterd *) in roshno ali zvétno moko brat, sa kar fo mende nar starji naménjene; kér se vézhi dél stare, ki se po njih sivfhi farbi in bòlj rafterganih perotnizah lahko sposnajo, is panjú in v' panj létati vidijo.

To, kar na nogah nosijo, ni vofik, kar nektéri ménijo, ampak le zvétni prah ali zvétna moka, ki jo s' médam sméfhajo, in is téga nékak mléku podoben podmèt sa mlado salégo naredijo. Vofik je is medú, od ktériga se v' zhbélnih shelodzih lozhi, in ki ga potlej v' podobi bélih péniz is febe ispoté, in sa sidanje fatja obdélaajo; sato tudi v' panju vfelej lahko sidajo, zhe le dofti medú sa vshitek dobé. Sa téga dél jest dam vfakimu rôju, defiravno zhbéle ne gredó f' prasnimi shelodzi v' svoje novo prebivalifhe, ampak fléherna nekoliko shivesha is stariga panjú f' fabo pernefe, prezej prvi vezher eno koritze medú, de loshej sazhne sidati, in fzer na tiftim méftu v' panju, kjer hozhem, namrezh ondi, kamor mu koritze postavim.

Prédim sazhnejo sidati, oglodajo f' svojimi sobmi do zhistiga méfto, na ktérim mislijo svoje délo sazhéti, po tém ga vgladijo, s' nékakofhno rumeno mokroto pomashejo, ter sazhnó is nekakofhne smolnate rezhí, pisferze délati. Sdaj spravljajo pridno vofik fkupaj, ki ga per dobri nôfhnji medú obilno ispoté, in sidajo is njega rasne zhbélne pisferze. Prvi pisferz, ki je duo

*) Na visókim Gorénskim sterd, fzer méd.

zélíga fatú, je le fhírvoglat, drugi fo pa savolj pervarvanja proftora in vofíka vfi fhéftvoglati, in fo tako umétno ali kunfhčno sverfteni, de nizh proftora med njimi ne oftane, temùzh ftraniza eníga pískerza je tudi ftraniza sravníga, in dno eníga pískerza je tudi dno nafproti ftojézhíga.

Pískerzi fo vfi tako narejeni, de fo nemalo gôri nagnjeni, de fe méd is njih ne zedí. Zhe fe tedaj zhbélam da naloga, fe fatje ne fmé napzhno oberniti, kér bi jim na dôli nagnjeni pískerzi ne bíli ne sa salégo, ne sa méd.

Akoravno zhbéle fvoje déla le v' temí in fzer savolj potrébne gorkote le v' frédi fvojíga kupa opravljajo, je vender vfe njih délo tako natanko po vladinah ali regelzah ftorjeno, in fi tako podobno, de f' fvojím sídanjem tudi nar bòlj prebrífane mojftre vshugajo.

Per opravljanju fvojíh notranjíh dél ne potrebujejo nobeníga drusíga orodja, kakor fvojíh sób in fprédnjíh nóg, ki fo jim namésto rók. Zhudno je per zhbélah, de tudi nar mlaji, ne de bi fe bíla uzhíla, zélo sídavftvo tako dobro sna, kakor nar ftarjí, in de fléherna, ne de bi fe bíla od drugíh nauzhíla, sna f' fvojo prídnoftjo in f' fvojím délam v' vfíh rezhéh in per vfíki perlóshnofti fplofhno frézho, kar je nar bòlj mogoche, povíkfhati.

Vfe zhbéle ímajo tako rekozh, le en um in eno voljo. Sléherna vé, de je délo potrébno, in fléherna

ga je perpravljena opraviti, ko bi iméla tudi shivljenje sgubiti. Nékaj jih nanafha méd, ktériga is mnogoterih zvetliz, rósh in rasniga zvétja, ob zhafu medéne rôfe pa po drevéfnim listju in drugih séljfhih in is blata listnih vfhí ferkajo, in per nabiranju in domulétanju v' fvojih shelodzh dobro fkuhajo, in ga sa daljno f-hranjenje po fvoji volji v' pifker ze dévajo. Druge nabirajo zvétno moko, to je, slésejo v' zvetlize, in se valjajo tako dolgo po njih, dokler nifo vse f' zvétno moko oprafhene, po tém se zhédijo f' fprédnjimi nogami, in dévajo zvétno moko tako dolgo v' malih kápizah na ftégna sadnjih nóg, dokler tako velike képe ne naraftejo, de jih je vrédno domu nefti. Kadar pride tako obloshena zhbéla v' fvoj panj, pahne képe s' nogami v' pifkerz, ki je shé sa zvétno moko perpravljen, druga zhbéla pa jih prezej potlazhi. Tako napolnijo vezh pifkerzov nemalo bòlj kòt na pol f' zvétno moko, drugi proftor pa s' médam. Po tém jih sadélajo s' vofhénimi pokrovzi, de se ne pokvariyo ali pa ne skifajo.

Doftokrat je zvétna moka v' buzhnim, dinjinim in kumarnim zvétju tako mokra, de je zhbéle ne morejo na ftégna sadnjih nóg fpraviti, temùzh leté polne rume-niga prahú domú, in se dajo drugim zhbélam ozhifiti.

Kadar je dobra pafha, to je, ob zhafu medéne rôfe in ob ajdovim zvétju nanafhajo zhbéle méd in zvétno moko oboje na enkrat, vender nofijo zvétno moko vézhi dél le v' majhnih in nepopolnamih kápizah. Dobra

paſha ali medéna rôfa pa je le v' gorkim in foparnim vreménu, zhe namrezh jùg ali pa ſapadnik (veter od folnzhniga ſahoda) vlézhe, in zhe je nebo polno zher-nih teſkih oblákov, in ſe ſa deſh perpravlja.

Deſiravno le malo zhebél zhes eno léto ſhivi, kér poprédſhnje polétje rojene, ktére ſe po rijaveji farbi lahko poſnajo, odmerjó vſe do méfza Kimovza; jih vender ſavolj délavniga ſhivljenja, nevtrudne pridnoſti in veliko ſovraſhnikov, ki jim védno po ſhivljenju ſtréſhejo, le malo naturno ſmert ſtorí.

Kér ſe pridnoſt in délavnoſt panjú le po rodovitnoſti njegove maternize ravná, ſato ni med zhbélami gledé njih dobrote nobeniga raſlozhka. De ſo pa nektére zhbéle nemalo vézhi ali manji kakor druge, pride od tod, kér vfaka zhbéla, ko ſe iſléshe, v' ſvojim piſkerzu tanko mrénzo ali koſhizo puſti, f' ktéro ſvoj rojſten piſkerz od ſnotraj obdá; ſato ſo piſkerzi zhe dalje manji, in tedaj tudi zhbéle, ktére ſe iſléshejo v' ſtarih piſkerzih, ki je bila ſhé velikokrat ſaléga v' njih, nekoliko manji, kòt druge, ki ſe v' novih piſkerzih iſléshejo.

Ta raſlozhik je pa tako majhin, de ſe komaj ſpoſna, in kar ſe pridnoſti zhebél tiſhe, jim nizh ne fhkodje. Vender ni dobro iméti ſtarjih panjev, kakor tri- ali ſhtirlétnih, kér ſo zhbéle v' novih panjéh, kjer imajo lépo bélo fatovje, ſerzhneji in pridne'i, kakor v' ſtarih, ki je ſhé zherno fatovje v' njih. Na-

dalje naj fi zhbelar persadéva , de bo imel smiram mozhne panjeve, to je, take, ktéri imajo veliko zhebél. Zhbélne prebivališha naj fo raji prevelike kakor pre-majlne, sakaj en mozhen roj da vezh dobizhka, kakor trije frédnji ali vezh flabih. Vsamimo, de fe v' enim panju potrebuje sa potrébno gorkoto in domazhe opravi-la 6000 zhebél, jih vender, zhe ima panj 24.000 zhe-bél, fhe 18.000 méd nanafha, zhe ima panj 12.000 zhebél, jih méd nanafha le 6000, zhe ima pa panj le 6 ali 7000 zhebél, jih je komaj 1 ali 2000, ktére méd nanafhajo; tedaj da mozhen panj trikrat toliko dobizh-ka koker frédenj, in vezh kòt desétkrat toliko kakor flab.

Is té rajtinge, fhe bòlj pa is lastne fkuflhnje, fe mora vfak zhbelar prebrizhati, de je sdrushenje flabih panjev, to je, drujizov f' trétjizi, koriftno, in dostikrat edina pomozh flabe panjeve k' pridu svo-je zhbeleriye per shivljenju ohraniti.

Tudi fe je per zhbelarji varvati vfiga nenavadniga in preumétniga ali prekunfhtniga ravnanja f' zhbélami temùzh naj fe jim pufsti, de po svoji naturi shivé. Le f' pridnim klajenjem naj fe jim pomaga, pa bodo go-tovo vezh dobizhka dale, kakor zhe fe fhe tako umétno s' njimi ravná. Vender fe v' enim zhbelnjaku ne fmé vezh kakor 40 ftarih panjev iméti, kér bi jih vézhi fhtevilo ne perneslo dobizhka, ki fe od njih perzhakuje.

Skerbin zhbelar naj tudi, zhe mu le zhaf perpuftí, vfak dan svoje zhbéle obishe, de bo videl, zhe ni morebiti kak panj ob maternizo pershel, in je v' nevarnosti od roparz pokonzhan biti, ali pa zhe se ni morebiti kaj drusiga pergodilo, zhémur bi bilo tréba hitro pomagati, de se vézhi fhkoda ne storí.

§. 9.

Od zhbélniga pika.

Vfaka délavna zhbéla ima shêlo, ktéro obftoji is dvéh shpizhiz, med ktérima je f' ftrupam napolnjen mehurzhih. Na konzu shpizhiz je vezh nasaj sakrivljenih kavljizhkov, ktéri se s' golimi ozhmí komaj vidijo. Od tod pride, de globoko sapiknjeno shêlo v' rani oftane, in se raji is zhbéle potégne, kòt bi se dalo is rane isdréti. Mehurzhih f' ftrupam napolnjen se raslije per vfakimu piku v' rano, od kodar tudi bolezhina pride, ki se sa pikam zhuti, in otók, ki per mladih in kervopolnih ljudéh velik narafte, in vzhafih zéle tri dni terpí.

Zhbéle od nature niso togotne. Sunaj svojih panjev in 20 ali 25 ftopinj daljezh od svojih prebivalish nikomur nizh shaliga ne storé. Ko bi jih prav s' zvéttja in rósh, ki méd in zvétno moko na njih nabirajo, sgnati in jih navlash k' jési drashiti hotel; vender rají perjenjajo in drugam sleté, kakor de bi se vftavljale in

mashevale. Vender fe perméri, de ktéra koga blisó fvojiga prebivališha pizhi, kar fe poséбно rado sгодí tople in medéne dni. To pa storí le is fkerbí sa shivljénje fvoje kraljize, kér je vfaka zhbéla perpravljena fvoje shivljénje dati sa obrambo in frézho fvojiga drushtva. Naj tedaj zhlovek she tako previdno s' njimi ravna, in fe sa vfak opravik per njih tudi f' zhbelařko kapo in rokovizami previdi, fe vender ni v' stanu vselej in per vfaki perloshnořti obvarvati, de bi ga nikoli nobena ne kufhnila. Zhe fe je tedaj kaj takiga sgodilo, fe mora shélo, ktéro vézhi dél v' rani saftane, bersh islézhi, in ftrup, kolikor je mogožhe, is rane istlazhiti. Rana fe mora hitro s'médam pomasati, ali zhe ni medú, fe mora trot ali druga zhbéla, nar bolje pa tifta, ki je vpizhila, kér mora savolj sgube shéla tako umréti, na nji smezhkati, in tako fe bolezhina in otók, zhe vfa ne neha, vender slo smanjšha.

Tudi péřt perřti na rano poloshene vézhi dél dobro storí. Tudi pomaga, zhe fe rana s' merslo vódo dobro vmije, in fe to vezhkrat ponovi. Dalje fe perporozha v' veliko zhbelařkih bukvah tudi fivkino shganje (Eavendelgeist) soper zhbélni pik. De fe pa zhbélniga pikanja kolikor je mogožhe, obvarvash, morash s' njimi fzer ferzhno, pa vender smiram pozhafu in nikoli s' odkrito glavo v' zaker hoditi, in kdor fe jim bres zhbelařke kape blisha, naj si obras do ozhí s' ruto pokrije, kér zhbéle nar raji v' obras in vézhi dél v' ozhí zhlovéka mérijo.

Ako ktérikrat ena ali vezh zhebél shé f'ferditini buzhenjem krog koga léta, in ga preganja, s' roko ali f' klobukam kar ne smé po nji mahnuti, kér bi si tako le she huji storil; temùzh obras naj si s' rokami sakrije, in odtégne naj se pozhafu od ulnjaka, ali se pa na tla vléshe, in tako dolgo na miru ostane, de se vse hude zhbéle raskropé.

Pofébnó pa se móra varvati, de se zhlovek potén zhbélam ne blisha, kér jim je foparza od ljudí kakor od shivál nesrezhenó soperna, tedaj se móra védno fkerbéti, de kaka domazha shivál, pôtni konji in tako dalje bliso ulnjaka ne pridejo, ali pa mémo kakiga rôja, ki je ravno v' sraku ali ljustu, ne tezhejo, kér zhbéle nizh téshej ne terpé kòt hitro gibanje.

Verh téga fo zhbéle takih ulnjakov, ki fo bliso hísh, mémo ktérih morajo ljudjé vezhkrat hoditi, veliko mànj hude, kòt is samotnih ulnjakov; kér fo zhbéle, zhe se bòlj okoli njih hodi, bòlj domazhe in krotke. Tudi se jih zhbélarju, ktériga shé po duhu posnajo, ni tréba tako bati, kakor kakimu ptujimu jim neposnanimu zhlovéku.

§. 10.

Od trotov.

K' trétjimu pleménu zhebél se fhetejejo trotje. V' panjéh, ki imajo veliko zhebél, se vglédajo shé Vélkiga Travná, v' drugih pa she le Roshniga Zvéta. Trotje le

kratek zhaš shivé, nar dalje nékako do konza Kimovza, kjer jih druge zhbéle bres ušmiljenja pomoré. Zhe pa paſha ſhe préd neha, kar ſe vézhi dél ſgodí, ali zhe vſtane lakota, jih pomoré velikokrat ſhé v' Roshnim Zvétu ali Malim Serpanu, ja vzhafih jih iſtergajo is piſkerzov ſhe zlo v' negôdni ſalégi. Panj, ki ſe mu je to permérlo, róji malokdaj vezh tiſto léto. Vélkiga Serpana ali Kimovza ſo pa vſelej od zhebél, ktére imajo dobro maternizo, odgnani, v' zhémur ſe mora zhbélam tudi, kar je mogozhe, pomagati, kér bi fzer v' ſhkodo drugih potrebnih opravil prevezh zhaſa ſgubile; ſato naj ſe ſmezkhajo in odpravijo ſlaſti trotje, ki ſe ſvezhér na bradah panjev ali pa ſnotraj luknje v' zélíh kupíh sbirajo, kér fzer doſtikrat panjevo luknjo tako ſamaſhé, de ſo zhbéle v' nevarnoſti v' njim ſaduſhiti ſe. Zhbéle men-de po ſvoji naturi vedó, de jih lahko pogréſhajo, in de bi v' prihodnim njih drushtvu kakor nepotrébni jédzi le nadlégo délali; kér ſe le ſ' nar boljim médam paſejo, in zhe prav v' lépim vreménu v' poldanſkih urah létajo, vender nizh ne nanafhajo, kér ſe nikjer ne vſédejo. Sato ménijo nektéri zhbelarji, de ſo odvezh in nepotrébni, kar pa ne more biti, kér bi bilo to naſproti modroſti ſtvarnika, ki je v' zhbélnim kraljéſtvu poſéбно ozhitna. Njih ſhtevilo ni v' vſakim panju enako; ſakaj ſtarji maternize rodé vſelej vezh trotovſke ſalége kakor mlaji. Tako je v' nektérik panjevih ſ' tri- ali ſhtirlétno maternizo zheterti ali péti dél zhebél ſgol

trot, naſproti pa imajo panjevi, ki imajo mlade maternize, le malo trotov.

Trotje ſo vſi moſhkiga ſpôla in k'opleménjenju maternize naménjeni. Le ſe ſhe ne vé, kako ſe s' maternizo sdrushijo. To je do sdaj ſhe smiram ſkrivnoſt nature, deſiravno veliko naturosnanzov terdi, de ſe materniza po navadno ſ' troti sdruſhi, in od njih opleméni ali narodovitni. Oni iſhejo ſkaſati to ſ' tém, de imajo trotje réſ pravo rodiven ud, ſ' ktérim ſamorejo s' maternizo prav po naturno s-ediniti ſe; ſakaj zhe ſe trotov ſadnji ſhivot ſtiſne, ſe pokasheta is njega dva meſnata vilizam podobna roſhizhka, ki ſta rodiven ud, ſ' ktérim ſe s' maternizo s-edinijo; in kér trot ni vezh v' ſtañu téga uda naſaj vaſe ſpraviti, temùzh mora umréti, pravijo, de vſak trot ſamore le enkrat s' maternizo s-ediniti ſe. Nektéri zhbelaarji ſhe zlo terdijo, de ſo naſhli take mertve trote s' isdertim rodivnim udam na bradah panjev.

Per vſim tém je pa vender zhudno, de do sdaj ſhe nobeden ni vidil, kako de ſe trotje s' maternizo s-edinijo. Tudi ſe ſhe ni ſpasiło, de bi materniza iméla do trotov ali pa trotje do nje kako poſéбно nagnjenje, kakor ga imajo délavne zhbéle do ſvoje maternize, ktére jo neprenéhama ſnaſhijo, liſhejo, gladijo, jo s' médam pitajo, deſiravno ga tudi ſama lahko ſavſhiva, jo povſod ſpremljajo, in ſo smiram perpravljene ſvoje ſhivljenje ſanjo dati. Trotje pa, zhe tudi ktéri s' rô-

jem gré., takih snaminj ljubésni do svoje kraljize nikdar ne kashejo, kar bi se móglo sgoditi, ko bi kako posebno nagnjenje do njé v' sebi zhutili. Desiravno se ne vé, kako de se materniza opleméni, je vender gotovo, de se ne more bres trotov opleméniti. Sato nektéri zhbelaarji ménijo, de je materniza shé v' sibéli ali pikkerzu she ko je zhervizhik, in morebiti zlo she v' jajzhku saperta, in sfer na vezh rodov, kar naturosnanzi od listnih ushí terdijo, od trotov f' foparzo ali pa f' ftréfenjem rodivniga fémena opleménjena; kér je vsaka mlada materniza, ki je ob zhasu, ko ni nobeniga trola v' panju, zhe tudi is zhbélniga jajzhka islésheha, shé rodovitna, in samore shé po malo dnéh pravo zhbélno salégo staviti, bres de bi se bila préd f' kakim trotam sdrushila, kar bi ne móglo biti, ko bi taka materniza ne bila prejéla rodovitnosti shé od svoje matere ali babize.

Ako bi bilo réf, de morajo trotje novorojene maternize opleméniti, bi jih mende tudi zhbéle nikoli ne pokonzhale, dokler mlade maternize svojih sibél ne sapustijo, kar se pa vender sgodí, in kar je shé gotovo tudi marsiktéri zhbelaar skufil, zhe se po tém, ko so perviza dale, f' ktérim je stara materniza shla, ali zhe je bil kunshten roj narejen, per ktérim je v' enim panju le saléga ostala, kakiga panjú préd lakota loti, kakor mlade maternizhize svoje sibéle sapusté.

To ostane tedaj she smiram fkrivnost stvarjenja, ki jo je nekonzhna modrost boshja sebi perhranila.

Ravno tako se tudi ne da obštavno dokasati, de morajo trotje maternize vsako léto vnovizh opleméniti; kér je veliko slabih panjev, ktéri, kér nimajo upanja, de bi rojili, desiravno zélo polétje nizh trotov nimajo, vender védno rodovitno maternizo imajo.

Nadalje trotje tudi nimajo shêla, sato jih zhhéle tudi nikdar ne umoré f' svojim shêlam, temùzh jih le s' sobmí grisejo, in fèm ter tje valjajo, dokler niso mertvi, ali pa is panjú ne pobégnejo.

§. 11.

*Od ulnjaka ali zhbelnjaka. *)*

Ulnjak ali zhbelnjak se mora ravnati po shtevilu panjev, in po tém kakoshni de so panjevi, de se lahko perpravno postavijo. Sato mora ulnjak sa vsako sorto panjev drugazhi narejen biti, to je, drugazhi sa stojézhe in leshézhe panjeve, drugazhi sa flammate pletarnike ali pehare, in spét drugazhi sa trushzhnike, to je, sa take panjeve, ki so is ene na drugo postavljenih trushiz ali shkatliz. Posébnó pa je skerbéti, de je ulnjak tako postavljen, de je tista stran, ko zhbéle vùn leté, prav proti poldnévu obernjena, de solnze slo zél dan na brade panjev sije. To stalishe ulnjaka je zhbélam slasti sa spomlad potrebno, kér v' tém hladnejim létnim zhasu

*) Na visókim Gorénskím bzhelnjak, sfer ulnjak, ulnik, zhbelnjak.

veliko s' roshnim praham teshko obloshenih zhebél, is pashe gredé pred ulnjakam trudnih na tla pade, prédin do bradá doleté. Sdaj zhe solnze ta prostor s'he obfije, spét sleté, in doféshejo frézhno s'voje domovanje, nasproti pa, zhe v' féngo padejo, se ne more nobena vezh vsdigniti, kjer, zhe gré po nôzhi desh ali fnég, ali zhe drugi dan solnze ne s'ije, vse poginejo, kér se zhes dva dana od mrasa oterpnjene zhbéle vezh ne dajo oshiviti.

Tudi se mora per stavljenju ulnjakov poséбно skerbéti, de so na zhbélam perjétnim kraju, kjer je veliko roshnatih travnikov, mnosiga shitniga polja s' dételjo, ajdo, bobam, gorzhizo ali shenfam in f' sémenfko répo. Skerbéti se mora, de je ulnjak na takim kraju, kjer je veliko sadnih drevéf, poséбно pa lipnih, kofstanjnih, smréknh in jélknh gos'háv.

Uljaki morajo biti tako narejeni, de sméjo zhbéle tudi po simi bres nevarnosti v' njih oftati, de so namrezh pred burjo po drugih zimprih, sidih, platovih ali sadnih drevéfih ovarvani, in de bliso ni mlinov, vólovniz, zegelniz, kovazhniz, leztarniz, zukerniz in tudi ne velikih rék ali vodá in jeserov, kamur dostikrat možna sapa zhbéle vershe, in morajo poginiti.

Kér pa vender zhbéle, kakor vse druge stvarí bres vodé ne morejo biti, imajo prav rade bliso sebe male potoke ali vodne gnojnfha ali gnojnze; fzer se jim pa mora ne daljezh od ulnjaka napraviti vodno korito, de

ob zhafu fushe is njega pijéjo, v' ktéro se mora tudi nemalo mahú ali plavajozhiga lefá vrézhi, de se zhbéle, kadar pijó, nanj vředajo.

Proftor pred ulnjakam naj je suh in vfaj eno klaftro fhiroko f' péfkam pofut in bres trave in drugih raftij, de zhbéle, ktére létu na tla padejo, fpét lahko sleté.

Slafti ljubo je zhbélam, zhe morejo profto ali frej létati, poféбно zhe imajo per rojenju vfaj 20 ali 30 stopinj dolg in fhirok proftor pred fabo, de se roj poljubno kvifhko rashiri, in nesadershevan vesél okrog fhumi. Sato naj je zhbélnjak vfaj 20 ftopinj od zéfte ali kolovosa poftavljen. Ne daljezh pred ulnjakam naj stojé nifke fmrézhiže, palme, jabelka ali druge féznhuate drevésza, de se rôji nanje vředajo, is ktérik jih je lahko in perloshno ogrébatí.

Kjer pa ni takih drevés, se vřadijo sa tifti zhaf, dokler zhbéle rojijo, kunfhodne drevésza, ktére se, ko fo ovénile, isderejo, prezh vershejo, in naméfto njih selene vřadé.

Dalje naj je ulnjak proftoren in dofti velik, de se panjevi lahko in rózhno is njega in vanj nofijo, in se f' zhbélamí od sad v' ulnjaku bres napotja ravna.

Kér pa panjevi ne sméjo prebliso vkúp foftavljéní, ampak zhe proftor perpuftí, vfaj en zhévelj narasen biti, de se zhbéle ne bojujejo, in ne motijo, je vfelej bolje, de je ulnjak prevelik kakor premajhen. De bo pa ulnjak perloshen, naj ne bo previfok.

Prav sa prav smé ulnjak le tri verfte iméti. Spodnja naj ni višhi od 1 $\frac{1}{2}$ zhévlja, sgornja pa ne višhi od ene klaftre.

Dalje mora biti ulnjak od vsih strani sabit, tako de se le sprédnje konzhnize in brade panjev vidijo, in de na panjeve ne more ne folnze sijati, ne desh iti, in zhe se stréha ne more tako narediti, de bi kaplje od deshja in fnéga vse od sad f stréhe kapale, se mora spréd shléb narediti, de jih od sprédnje strani stréhe odpéljuje, kér bi fzer zhbéle v' kaki nagli plohi od stréshnih kapelj opovirane bile svoje domovanja najti.

Eni stavijo tudi stebre, ktéri ulnjak nosijo, na votle vogelne kamne, in napolnijo votline krog petá stebrov s' vodó, de bi ne mógli mravljinzi, pajki in drugi zhbélam škodljiv merzhéf do njih,

§. 12.

Od divje zhbeleriye in zhbélnih prebivalish ali panjev.

Zhbéle so po naturi divje shivali, ktére v' divjim stanu v' votlih déblih ali dùplih, in zhe téh nimajo, tudi v' raspoklinah sidov in skalovja prebivajo; sato pobégnejo tudi rôji, zhe se v' pravim zhasu ne ogrebejo, v' gojsde, in se spravijo v' svoje shé préd poiskane prebivalisha.

Kér fo pa gojsdje ali lefovi prave zhbélne prebivališha, sato je she dan danafhni v' nektérik deshelah, kakor na Rufovskim, na Poljskim, in na nektérik krajih Vogerfkiga divja zhbeleriija v' navadi. De se tedaj zhbélam perpravne prebivališha perpravijo, se svotlijo navlafh drevéfa, ktérik votline se potlej spét f' perpravnimi diljzami sabijejo, druga ftran drevéfa se pa s' velikim své-dram preverta, de imajo zhbéle shrélo ali luknjo.

Divja zhbeleriija ima fzer ta dobizhik, de zhbelarju ni tréba zhbélam ftrézhi; in rôjev ogrébati, kér fi fame poifhejo fvoje prebivališha, in se tudi fame, ne de bi jih filil, vanje fpravijo. Zhe pa od druge ftrani poglédamo, ima vender divja zhbeleriija veliko vezh fhkodljiviga kakor navadna domazha; kér per divji zhbeleriiji ni tako lahko zhebél po simi hudiga mrasa obvarvati kakor v' ulnjaku; tudi fo smiram pred fvojimi sov-rashniki v' veliki nevarnosti. Velikokrat se perméri, de medvédje ali kùne vezh takih zhbélnih prebivalifh obropajo. Nadalje fo v' gojsdih ali leséh mnogi ptizhi, ferfhéni, metulji ali motoviljzi, kébri, mravljinzi, pajki in drugi zhbélam fhkodljiv merzhèf, zhefar se per domazhi zhbeleriiji vézhi dél ovarjejo.

Sadnjizh se tudi per divji zhbeleriiji ne more zhbélam ob zhafu lakote klafti, temùzh se morajo puftiti, de jih sadéne, kar jim je odfojeniga, kjer se rado perméri, de vézhi dél poginejo.

Od prebivanja divjih zhebél v' votlih déblih ali

panjéh pride, de se vřako zhbélno, prebivališhe řploh panj imenuje; naj je ali votel leřén terkelj ali panj, ali řlamnat pletarnik ali pehar, ali is řhřb ali protja řpleten kořhik, ali pa is dilj narejena truga.

Nektéri zhbelaarji pořtavlajo v' řvojih ulnjakih té is trohliga leřá narejene terklje ali panjeve pokonzu, in jih sato imenujejo řtojęzhe panjeve; drugi jih pa pořlagajo podolgama, in jih sato imenujejo leřhézhe panjeve. Taki panjevi ře mende zhbélam nar bòlj perřléshejo, kér rade v' njih prebivajo, in ře tudi rade reřdijo, pořébnò zhe řo gladko in permérno řdobljeni.

řtojęzhi terklji ali panjevi řo bolji od leřhézhih, řlařti zhe imajo řdolaj letavno řuknjo; kér ře zhbélni pót řořhej odtéka, řatovjë ne řpléřnuje tako rado, in zhbéle řvoje merřlizhe in řdrořljen vořik, v' ktérim ře radi molji řaređé, in řanju veliko řhkodo déľajo, řořhej is řanjú řpravijo, kakor is řanjev, ki imajo řgoraj řuknjo. S' leřhézhiimi panjevi je pa řořhej in perřpravnej řavnati kakor ř' řtojęzhiimi, ře ře morajo tako polořhiti, de leřhé na řilji, ktéra votřino podolgama řakřiva, in de je ta řilja tudi letavna řilja, de ře řamore vřelej poljubno prezh vřéti, kér zhbéle řvoje řnotranje déľo ali řatje ře řgoraj in na řtrani, nikoli pa tudi řpodaj ne perřterdijo.

Deřiravno řo ti 3 ali 4 zhévlje, nektéri, ki imajo po dva pređéľa, tudi řhe zhes kľařtro dolgi řvotřjeni terklji ali křrita, ki ře navadno řanjevi imenujejo,

zhibélni naturi nar perjétněji, savolj zhefar tudi zhibéle v' njih nar raji prebivajo, ter se prav rade redé, vender taki panjevi sploh niso perporozhevati, kér se ne morejo kakor diljnati, ki se dajo vsak sebi djati, s' nakladami in podkladami po potrebi povékshati ali pomanjšhati.

Is téga usroka dam jest vse svoje panjeve, ki so navadno dva zhévlja in pol dolgi, osim pavzov visôki in eden zhévelj in tri pavze shirôki, is dilj lépiga, béliga, kerhkiga, ne preterdiga in tudi ne premehkiga bukoviga lesá narediti. Taki panjevi niso dragi, in so zhibélam prav perjétni, kér se ne poté tako kakor is firoviga in terdiga lesá narejeni. Taki panjevi varjejo zhibéle nar bôlj po simi prevelikiga mrasa in po léti prevelike vrozhine.

Nadalje je v' takih panjéh nar perpravnišhi f' zhibélam v' zaker hoditi, ali jih verdévati in ogledovati, kér se da ne le sprédnja in sadnja konzhniza ampak tudi dno prezh vséti, in je tedaj lahko po volji f' zhibélam rav-nati in jih ogledovati.

Panjevo dno se finé is terdiga lesá narediti, de dàlj terpi, in naj se le toliko perbije, de ne odpade. Taki panjevi so tudi she sato dobri, kér novovgrebenim rôjem ni tréba vsiga prasniga proftora dati, kar jim velikokrat, posébnó zhe je slaba pasha, ferzhnost vsame, in jih toshljive storí. Per takih panjéh se pa da prasin proftor f' perpravno diljzo, ktéra se bôlj ali mànj v' panj porine, povékshati ali pomanjšhati.

Kjer pa ni takiga lesá, naj se panjevi naredé is dilj kakiga drusiga lesá.

Zheravno se take is terdiga in firoviga lesá vrésane dilje, slafti po simi, ko se panjevi možno poté, rade krivijo, in zhebél nikoli tako dobro mrasa ne varjejo, kakor druge, so vender taki panjevi per ogrébanju rôjev in per preselovanju zhebél v' druge kraje perpravnishi, kakor ena na drugo postavljene trushize ali pa flamnati pehari.

Tako imenovani trushzhniki, to je, panjevi is ene na drugo postavljenih trushiz, so gotovo v' mnogim osiru bolji kakor drugi panjevi; kér se dajo is njih narejene zhbélne prebivalisha po volji povékshti ali pomajshhti, zhbéle se s' novimi podkladami silijo, de so védno délavne, tudi fatje se lahko ponovi, zhe se sgornje trushize vfako léto odvsamejo. Kér je pa vender neperpravno s' njim ravnati, niso sploh perporozhevati. Tako postavim nima vfak zhbélar rad té skerbí, de bi vselej v' pravim zhafu nove trushize podkladal in odjemal.

Trushize, ki se ena na drugo postavljajo, morajo shtirvoglate biti, in vse enako velike, namrezh: 5 ali 6 pavzov visôke in 11 ali 12 pavzov dolge in shirôke. Dilje, is ktérh se déljajo, snajo 1 pavez debéle biti. Trushize morajo sgoraj na vsih shtirih stranéh pol pavza shirôke poljizhize iméti, de se per podkladanju in odjemanju lahko primejo. Snotraj se v' trushize saréshejo

tanke in ofke diljze dva pavza ena od druge, de zhbéle lahko med njimi v' sgornje in spodnje trushize hodijo; svoje fatje na nje perterdijo, in de je tako zélo fatje vfake trushize bôlj terdno. Diljze se pa morajo tako sarésati, de so vfhtiz poloshene in fzer podolgama po trushizi. Tudi naj ima sadnja konzhniza vfake trushize tri pavze dolgo in dva pavza shirôko oknize, de se snotranje délo zhebél lahko pogléda. Oknize naj je f' stekléno ali glashnato shipo prevideno, in s' diljzo saperto.

Trushiz, ki se ena na drugo poftavljajo, ni tréba sakeljevati ali samasovati, kér morajo tako narejene biti, de se prav ena druge primejo. Trushize ne sméjo letavnih lukinj iméti, ampak letavna luknja se saréshe v' letavno diljo, in fzer tako, de je sunaj $\frac{1}{2}$ zhévlja shirôka, snotraj pa zhe dalje osheji, de se letavna luknja s' naprej- in nasajpomikanjem trushiz po potrebi lahko povéksha ali pomanjsha. Per odjemanju se mora sgornja trushiza s' dlétam toliko vsdigniti, de se tanek pa vender terden shelésen ali méfingast drat lahko skosi potégne, in se fatje sgornje trushize bres velikiga motenja zhebél od fatja spodnje odréshe. Samo pa se vé, de se mora spodnja trushiza prezej f' perpravnim pokrovzam pokriti.

Trushize se snajo kadar fi bodi odjemati, vender se to nar loshej sgodí sjutra in svezhér, kadar druge zhbéle ne létajo.

Tudi is dilj narejenih panjev, is flamnatih peharov in lesénih terkljev se lahko trushzhniki naredé, zhe se jim dajo naklade ali podklade, tode se morajo terklji ali panjevi préd gladko povoblati, de se jih naklade primejo. Ako tedaj hozhefh kakimu panju naklado dati, savertaj f' fvédrám, ki je sa véhe vertati, v' pokrov eno ali dvé poldrugí pavez veliki luknji, de lahko zhbéle fkosí nje gôri in dôli hodijo, vsêmi nakladi dno ter jo poloshi tako na panj, de se ga bo prijéla in samashi s' mehkim in vlezhézhim kravjekam vse odpertine, ki so med panjem in naklado, de ne bo mogel srak ali ljuft vanje iti, ali de kakoshna shival vanje ne slése. Zhe to storish, prevsamefh zhbélam veliko déla, kér bi fzer fame te fhpranjize sadélale, in f' tém veliko zhasa sgubile. V' nakladi pa mora vsaj en fat biti, in fzer ravno nad luknjo spodnjiga panjú, de zhbéle lahko po njem v' naklado hodijo, in sraven njega svoje novo sidanje sazhnejo; kér v' prasnim prostoru ne délajo rade, zhe jim ni tréba fkosinj hoditi, ali zhe ni prav dobra pasha. Zhe pa hozhefh panju podklado dati, to je, zhe hozhefh polnimu panju prasniga podstaviti, (kar je bolje, kér zhbéle raji pridno délajo, kakor dolgo zhasa fkos prasin proftor hodijo), se vé, de morash préd ko jih s-edinish sgornjimu panju dno vséti, in na pokrovu, to je, verhni dilji podklade potrebne luknje svertati.

Zheterta forta zhbélnih prebivalish so flamnati

pletarniki ali pehari, ktéri fo rasne velikofiti in podobé. Nektéri fo na konzéh osheji kòt na frédi, vézhi dél pa fo na verhu okroglo sapleteni ali pa f' pokrovzam pokriti, in fo podobni ali prasni polovizi kugle ali pa valjerju, ki ima naverh okroglasto shtulo. Taki pehari se rabijo ali nužajo kakor stojézhi ali pa kakor leshézhi panjevi. Nektéri pletarniki fo is flamnatih pafov ali obód, in se rabijo kakor ena na drugo postavljene trushize. Té zhbélne prebivališha fo nar zenejšhi in sato tudi nar navadnihi. Po simi, nar navarnišhim zhasu sa zhbéle, fo topleji in fuheji, tedaj tudi sdraveji kòt leséni panjevi. Le poléti, zhe je velika vrozhina, fo pregorki. Nadalje fo tudi védno v' nevarnosti, de bi jih misli, podgane in molji ne poshkodevali. Sadnjizh je tudi vézhi dél per vsih zhbelarfskih opravilih neperpravnej s' njimi ravnati kakor s' drugimi lesénimi zhbélnimi prebivališhi. Zhes frédo vsakiga pehara se mora nekoliko okroglih palizhiz krishim poloshiti, de samorejo zhbéle fvoje sidanje na nje perterditi.

Shréla morajo per vsaki forti panjev prav sa prav tolikofhne biti, de zhbéle in trotje lahko fkosi lésejo, ne pa tolikofhne, de bi tudi misli lahko vùn in noter fmukale.

§. 13.

Kako je s' zhbélami po simi ravnati.

Na dobri in skerbní simski postréshbi zhebél je veliko leshézhe; sakaj zhbéle morajo dolgi zhaf od Lístognoja do Sufhiza vézhi dél v' svojih stanovanjih prebivati, in fo ta zhas velikokrat v' nevarnosti lakote, mrasa ali mokrote pomréti, ali od mísh, podgán in drugih méd ljubézhih shival obropane in poshkodovane biti.

Veliko panjev mora dostokrat od prevelikiga mrasa pomréti, kér svojo hrano savolj védniga buzhenja, de v' panju potrébno toploto ohranijo, presgodaj povshijejo, ali pa se sadufhé; kér jim zhistiga sraka ali ljufta manjka, bres ktériga tudi zhbéle, kakor vse druge shivali, ne morejo shivéti. Marfiktéri panj, desiravno ima veliko medú, vender sato lakote umerje, kér zhbéle, po tém ko fo méd povshile, ki fo ga v' svojím simskim gnjésdu iméle, savolj mrasa do daljniga medú vezh ne morejo, kar se slasti per takih panjevih rado sgodí, ktéri imajo fatove ne podolgim ampak pozhés narejene

Sa pleme ali sa zhes simo se morajo odbrati panjevi, ki imajo veliko zhebél, mlade maternize in od 20 do 30 liber medú. Takih panjev se ne bo lahko ktéri skasil, drugazhi ko bi se sadufhil savolj pomanjkanja sraka, ali ko bi ne bil prevelikiga mrasa dosti ovarvan.

Nasproti pa morajo panjevi, ki imajo le malo zhebél in medú, vézhi dél lakote in mrasa pomréti, posébnó zhe imajo verh téga tudi malo fatovja, kjer bi simsko gnjésdo naredile. Taki panjevi se morajo v' hudim mrasu možno napénjati, de s' védnim buzhenjem potrébno toploto ohranijo, sato tudi vezh svedó kakor mirno fedézhi. Tudi se velikokrat perméri, de morajo od medlofti in flabofti v' frédi panju svoje blato od febe dati.

Po simi je sa zhbéle nar bólje, zhe so v' ulnjaku, ki je dobro burje ovarovan in zimru ali glashnati stanizi podoben; kér se jim na njih polétnim stanovanju vselej v' lépim simskim vreménu lahko odprè, de se ofnashijo. Le se morajo panjevi s' otavo, maham, predivam ali konopnino in drugimi takimi rezhmí od vsih strani dobro odéti, in mísh ovarovati, kar se nar loshej sgodí, zhe se míshi v' pasti ali pásze lové.

Mladi panjevi, ktéri imajo she le malo in sfer she zlo noviga fatja, samorejo veliko mánj mrasa preterpéti, kakor stari f' fatjem napolnjeni; kér staro fatje dàlj gorkoto ohrani, kakor novo, v' ktérim she ni bilo salége, in ktéro satoraj tudi she nima pískerzov snotraj s' mrénzami obdanih, ki jih mlade zhbélize sa fabo v' njih puftijo.

Kdor nima dobriga ulnjaka naj ima svoje zhhéle po simi v' toplim in fuhim kévdru, v' tihi kamri, kjer ni míshí, griljev ali shurkov, ali kar je nar bólje v' temni prasni stanizi, kjer ne obzhútijo prezej premenjenja sunanjiga vreména.

V' takim simfkim ftanovanju zhbéle ne bodo le ne smersnile, ne sadufhile fe, temùzh tudi pol mànj perhranjeniga shivesha potrebovale, kakor ko bi bile v' ulnjaku oftale; in kér fe ne poté, tudi njih fatovje ne plesnuje tako kòt per unih, ki si morajo le s' gibanjem in buzhenjem potrébno gorkoto délati. Vender fe morajo tudi ti, flasti pa ftari in taki, ki imajo veliko zhebél v' hudim mrasu vezhkrat poglédati, de jim shréla ne samersnejo; ko bi jim shréla popolnoma samersnile, bi fe lahko savolj pomanjkanja zhiſtiga sraka sadufhile.

Sato jeft po simi fvoje panjeve tako poloshim, de fe pót ne odtéka skosi luknje ampak od sád. Per flamnatih peharih pa té previdnosti ni tako potrébno kakor per lesénih ena na drugo poſtavljenih trushizah in per trugah; kér fo topleji, in satoraj samorejo tudi v' nesapertim ulnjaku ali zlo sunaj ulnjaka pod nébefam obftati, zhe fe le nemalo f' fhtorjami, flamo ali praprotjo sadélajo, in fe f' tém hude burje ovarjejo.

Dalje fe morajo zhbéle po simi, kolikor je mogozhe, ovarvati, de jim véter skosi panj ne vlézhe, sato fe morajo vse fhpranjize njih prebivaliſh ſkerbno samasati, in luknje le toliko odpréti, kolikor je tréba, de fe savolj pomanjkanja sraka ne sadufhé. Sato dam jeft v' jeſéni panjevam, ki imajo veliko zhebél, zhe jih ne podréshem, prasne naklade ali podklade, de imajo po povékſhanju snotranjiga proſtora vezh ljuſta.

V' ulnjaku fe jim luknja ne smé nikoli popolnoma samashiti, ja she zlo s' luknjizhaftim pléham fe ne smé popolnoma sadélati; kér njegove luknjize mersle dni savoljo snotranje foparze lahko samersnejo, in zhbéle sadushé fe.

Zhbéle naj imajo smiram profit is-hòd is panjú; kér je bólje, zhe stare, flabe in boléhne sunaj panjú, kakor zhe v' panju umerjejo. Le fe mora fkerbéti, de fo v' temè in de nifo v' svojim simfkim pokoju tudi s' nar manjim premikovanjem nadléshevene.

Nektéri zhbelarji poftavljajo panjeve v' njih simfkim ftanovanju tako, de je sadnji konez nekoliko pavzov víshi kòt fprédnji, de fe voda, ki is foparze pride, loshej fkosì shrélo odtéka. V' mehkih simah fe to fzer smé sgoditi, v' ojftrih in dolgo merslih pa, ko voda shé v' shrélu smersne, je smiraj nevarno, in fzer shé sato, kér zhbéle vofhéne drobtine in fvoje mertve vézhi dél snotraj shréla na kùp dévajo, in ga velikokrat, kér voda fkosinj ne more, popolnoma samashé. Tedaj je varnifhi, zhe fe mokrota, ki po simi is potú pride, fkos luknjo odtéka, ki je sád na panjevim dnu svertana.

Ulnjakovi laputniki naj fe she le takrat saprejo, ko sazhenja f' fnégam méfti, in ko mersli viharji nastopijo. Verh téga naj fe tudi s' deskami ali fhtorjami sadélajo.

Tudi je tréba vezhkrat poglédati, slasti kadar možhno méde, de fnég lukenj ne saméde, kar bi zhbélam zhisti srak saperlo.

Zhe se pa zhbéle prenesó is svojiga polétniga stanovanja, to je, is ulnjaka v' drugo simsko stanovanje, postavim v' shitnizo, senizo ali na hlév, kar kmet mora storiti, zhe nima dobriga ulnjaka, se to ne smé presgodaj v' jeséni sgoditi; kér bi v' toplejim vreménu spét isrile ali pa sadushile se. Prenashanje naj se sgodí, she le v' sazhétku sime, to je, prédin snég pade, in se huda sima sazhne. Prenashati pa se morajo pod vezher, de se po nôzhi spét v' pokoj spravijo, v' kterim so bile f'prenashenjem motene. V' takih simskih stanovanjih luknje ne sméjo biti popolnoma odmahene, pa tudi ne popolnoma samahene; kér bi jih fzer misli nadléshevale, ali bi se pá sadushile.

V' takim stanu fvétujem luknje s' brinjevim ali smrékovim véjzami prav rahlo in fzer tako sadélati, de ne morejo ne zhbéle is panjú, in tudi ne kakoshen drugi merzhéf vanj hoditi.

Nar bólje je zhbélam v' njih simskim pozhitku, zhe dajo pohlévon, tih glaf slifhati; kér jim takrat ni premerslo ne pretoplo, temúzh imajo ravno prav gorkote in sraka, de se ne sadushé in ne poté prevezh, de bi fatovje plésnovalo. Možno buzhenje je snamnje, de jim je pregorko ali pa premras. Ako jim je pregorko, naj se luknja odmahí, in jim srak da, ako jim je premras, naj se jim s' odéjo ali kurjavo pomaga.

§. 14.

Kdaj so zhbéle vùn postaviti.

Spomladi naj se zhbéle, kar je nar dàlj mogozhe, v' fvojih simskih stanovanjih sadershé, in she le, kadar nastopi, topleji pomladanski zhas, namrezh, kader sazhne zvétoviz ali muzoviz, to je, mazhkovna zvesti, kar se sgodí dostikrat shé Svézhana ali v' sazhétku Sufhiza, se prenesó panjevi lépo, toplo, tiho dopoldne proti devetim ali desetim spét v' polétne stanovanja. De se pa vse medfabojno ropanje ovarje, naj jih prestavijo, zhe je mogozhe tudi vsi foséduji zhbelaarji ravno ob tifti uri; tiftim pa, ki so bili po simi v' polétnih prebivaliških, naj se ravno ob tiftim zhasu luknje odmahé, kér zhbéle, ko se jim prvi pót odprè, prav vesel glas sashenó, f' ktérim ptuje pervabijo, in od veselja roparjev she ne porajtajo ne.

Med ispostavljenimi panjevi je vzhafih tudi ktéri, ki se sdí, de je mertev.

Zhe je tak panj she le prèd dvémi dnévi od lakote ali mrasa saspal, se samore s' gorkoto in klajo zhištiga medú sopet oshivéti. Tak panj prenêfi v' toplo hišho, pa bodo zhbéle kmalo sazhéle oshivljati se, in po savshitku jim daniga medú sdrave in veséle perhajati. Vender se mora potlej takimu panju vfa saléga isrésati, zhe je ni she sam istergal in snédel; kér je ob zhasu

smertniga spanja savolj pomanjkanja potrebne gorkote umerla. Ko bi pa saléga v'njem oftala, bi se ga fzha-fama gnjiloba lotila.

• Dalje naj se per ispoftavljanju, zhe je le mogoche, vfak panj fpét na ftaro méfto poftavi; kér se fzer zhbéle rade fpét tje smotujejo, kjer so bile prejfhnje léto, kér téga proftora réf she niso posabile, in se ne morejo lahko noviga létanja navaditi.

Tudi se morajo zhbéle v'fvojim polétnim ftanovanju, dokler ne nastopi topleji polétje, she smiram s' otavo ali f' kakofhno drugo tako rezhjo dobro odévati, in kar je nar bòlj mogoche prihodniga fpomladanskiga mrasa varvati, kér jim je sdaj savolj veliko salége fhkodljivfhi kakor kadar fi bodi drugikrat.

Kadar so vfi panjevi v'pravi verfti, to je, vfak fpét na fvojim ftarim méftu, se jim luknje popolnoma odpró, in spufté se zhbéle is njih simfskih jézh. Sa tém se mora na létanje vfakiga panjú pofébej glédati, de se vidi, ali ima she maternizo, ali pa je po simi ob njo perfhel. Ako jih pride nékaj kmalo f' zvétno moko obloshenih nasaj, je to gotovo snamnje, de imajo ti panjevi maternizo, in réf shé mlado salégo. Nasproti, ako se vgléda per ktérim panju, de zhbéle vse shalofstne in otoshne is luknje glédajo, ali pa obupne po panjevi bradi lasijo, in zlo nizh ali pa le na pol nogah in majhne képize nofijo, je panj bres maternize ali ja-

lov, kar se mora bersh ko bersh poglédati. Ako se réf jalov najde, se mora she tifti vezher f' ktérim si bodi svojim fofédam sdrushiti, od ktériga se vé, de ima maternizo. Potlej se pufteta obá tako dolgo vkùp, de je v' obéh nova saléga in zhebél sadofti, de se fméta fpét bres fhkode raslozhiti. Ako se vidi, de je eden smed tih raslozhenih panjev mozhneji, namrezh vézhi dél tifti, v' ktérim je per lozhenju materniza oftala, se mora mozhneji nemalo is svojiga méfta premakniti, in tako bo flabeji kmalo toliko na zhebélah obogatil, de bofta oba enako mozhna. Ktéri smed raslozhenih panjev pa de je per lozhenju maternizo obdershal, se lahko fposna is njegoviga mirú in is shaloftniga ifkanja drusiga. Jést pa imam navado take panjeve tako dolgo fklénjene puftiti, de rojijo, in se dajo mlade maternize druji-zov flifhati; potlej jih she le lozhim, ktérim mi eden in vzhafih tudi obá she enkrat rojita. Ta je edina forta odrôjev ali odvsétih rôjev, ki jo moram fvétovati, kér fim per drugazhnih do sdaj she smiram vezh fhkode kòt dobizhka imel; kér per zhbelarftvu ne gré sa veliko fhtevilo panjev, ampak le sa njih mózh in bogaftvo, in zhbéle shé tako prerade rojijo, tako de mora previden zhbelar glédati rasdeljenje in velikokratno rojenje zhebél bòlj braniti, kakor buditi.

Nektére sime je prav veliko fnéga, ktéri velikokrat v' nar lépshim in nar perjétnejim pomladanskim zhafu she smiram semljo pokriva. Tù se zhbéle ne dajo

lahko vdershati, in sazhnó f' lilo is panjev riti, kar se jim tudi ne finé braniti; kér bi vtegníle fzer sadufhiti se. Tù ni druge pomózhi, kakor puftiti jih, de po svoji volji létajo. Le se mora fnég, kar je mogozhe, spred ulnjaka spraviti, ali pa f' flamo, praprotjo ali s' deskami pokriti, de zhbéle vfaj pred ulnjakam vanj ne padajo, kér ne morejo, slasti zhe je féenza, lahko spét is njega sletéti.

Po tém ko fo se zhbéle ispoftavljene nad svojo spét sadobljeno proftoftjo povefelile, in na pervim islétanju fvojiga zélo simo sadershaniga blata ofnashile, naj se perzhnejo zhéditi. Namrezh odvsame naj se vfakimu panju spodnja dilja, naj se ozhédi od mertvih zhebél, med ktérim je velikokrat tudi materniza, in od ftertih vofhénih drobtin, ki se ne finéjo savrézhi; potlej naj se panj oberne, in isréshejo naj se pléfnivi ali shé ftari in zherni slasti pa trotni fatovi, in to bo délavnost zhebél vnovizh vnélo, in njih pridnost grosno budilo. Per ti perloshnosti se mora zhbelar tudi vfiga drusiga preprizhati, kar mu je véditi tréba slasti pa poglédati, ali imajo zhbéle she kaj shivesha, ki bi ga móglo ta zhaf vfaj she pol biti, ali pa zhe jim bo tréba klafti.

Po tém ko fo se zhbéle ispoftavile, kar se po vreménu in kraju ravna, in se vzhafih shé Svezhana, navadno pa she le Sufhiza, in vzhafih tudi shé le Maliga Travna sgodí, nastopi vézhi dél she viharno vreme, in

velikokrat she f' fnégam mêde. Zhbéla, ktéra fe v' takim vreménu is panjú perkashe, pade prezej v' fnég, in ne pride vezh lahko do svojiga panjú. Nar bólje je, zhe fe v' takim vreménu zhbélam luknje popolnoma odmašhé, de sunanjo mersloto bôlj zhutijo, kar pomaga, de ne silijo is panjú, in zhe fe prav ktéra is njega napravi, fe vézhi dél prezej, ko gerdo vreme vgléda, shé is panjeve brade nasaj verne. Nasproti, zhe fe jim letavna luknja samashí, ne zhutijo tolikanj sunanje merslote, in ishejo okoli samashene luknje pót is panjú, dokler jih mras ne premaga; kér fe nobena zhbéla, ktéra je svoje mésto sapustila, in od ostalih odlozhila fe, spét fama od febe ne poverne, dokler fe od sunanjiga vreména ne preprizha. Zhe fe pa v' takim vreménu vender ktérikrat solnze pokashe, fe samo vé, de fe ne smé pustiti, de bi na letavne luknje sijalo. Po nôzhi fe pa morajo luknje vender dobro sadélati, de mras salége kaj ne poshkoduje.

§. 15.

Od prashenja zhebél.

Prashenje zhebél fe sgodí, kadar mlade zhbélize pervi pót isletijo. V' poldanskih urah namrezh pridejo mlade zhbélize ena sa drugo na panjevo brado, kjer fe nekrat saverté, in fe ritinsko, to je, s' glavo v' panj obernjene, pozhasi v' srak vsdignejo, v' ktérim vse

okoli ulnjaka natanko preglédajo, in s' veselím rôju podobnim glafam kratek zhaf létajo, in se po tém spét v' fvoj panj vernejo.

Panjevi, ktéri se spomladi sgodaj in pogosto prafhé, fo navadno nar bolji, kér imajo sdrave in rodovitne maternize.

§. 16.

Od rojenja zhebél.

Spomladi, poséбно mész Maliga- in Vélkiga Travnja in Roshniga Zvéta se zhbéle prav hitro mnoshijo, in panjevi, slasti s' mladimi, to je, ne veliko zhes eno ali dvě léti starimi maternizami, dobivajo, ako je vreme sato, smiram vezh zhebél, tako de fo jim njih prebivališha ali premajhne, ali pa de se dofti mozhne zhutijo, v' vezh manjih drushinah shivéti. Potlej rojijo, kar se sgodí tako le: Po tém, ko je materniza ne le vse prasne zhbélne inu trotovske, temúzh tudi vse maternizhne pisferze ali turnizhe, ktéri fo na kraju in na voglih fatovja, s' salégo nafadila, pobégne s' eno trumo svojiga dosdanjiga polka is stariga panjú, de bi v' drugim prebivališhu novo gospodarftro sazhéla, k' zhemur je od zhebél po rasodévanju mnogoterih snaminj njih jim perrojenih sheljá mnoshiti ali gmerati se, slasti pa po filnim sém ter tje tékanju v' panju, in hitro is panju in vanj létanju, in s' nenavadno veselím shunam napelje-

vana, in vzhafih, zhe nozhe fama s'njimi is panjú, od njih f' filo isgnana, zhefar fe samoremo doftokrat is miliga zviljenja preprizhati, ki ga malo préd, prédin isleté, velikokrat shé v' panjn flifhati da.

Ta zhbélna truma, ki s' maternizo is panjú pobégne, in je navadno trétji dél vfiga polka, fe imenuje prvi ròj ali perviz. Ako vreme she lépo oftane, ali zhe ima panj sraven dofti salége tudi she veliko medú, da ófmi ali devéti, vzhafih tudi she le deféti ali enajfti dan she drujiga rôja ali drujiza; zhes dva ali tri dni po tém tudi she trétjiza, in vzhafih zlo she zhetertiza, slafti zhe je ftariz slo zhbélen, in fta perviz in drujiz majhna bila.

Ako je pa drugi ròj od gerdiga vreména sadershan, fe perméri velikokrat she le 17 ali 18 dan. Dàlj pa zhbéle odvezhnih materniz ne terpé, in jih pomoré rasun ene vse, sato potlej to polétje od téga panjú ni vezh rôja upati, rasun kako lépo jéfen ob slo medénim ajdovim zvétju.

Trétji rôji ali trétjizi fe namérijo le v' dobrih zhbélnih létinah, zheterti rôji ali zhetertizi pa prav malokdaj, ktéri fo tudi zlo majhni, in fe morajo ali med fabo fkleniti, ali pa fpét na ftari panj sgnati, de fe kaj prida dobí od njih.

V' goratih krajih bliso gofháv, kjer fo mnoge drevéfa in vfaktére ternjevja, germovja in roshe, roji-jo zhbéle veliko raji, kakor na ravnim; kér létu vezh

zvétne moke in perprave salégi sa fók najdejo, kakor na golih proftorih, mozhérnih ravninah ali shirôkili poljih.

V' takih krajih, slafti v' dobrih zhbélnih létinah in lépim vreménu, fe jim zlo f' povékshanjem njih prebivalish, s' nalagami in podlagami dostikrat ne more vbrantiti, de bi ne rojile. Le na sadnjo visho fe more ròj vzhafih vdershati, namrezh zhe fe she dofti sгодaj k' rojenjn nagnjenimu panju drugi prasin tako podloshí, de fo zhbéle morane skosinj hoditi.

To fe mi sdí zlo per nar obilnijim nanafhanju medú ob zhafu ajdoviga zvétja loshej, sloshnishí in perpravnishí, kakor fitno preganjanje zhebél, kér zhbéle ne gredo rade skosi prasin proftor, in veliko raji nádôli kòt nagôri délajo.

Tedaj je nepotrébno; kar nektéri zhbelarji délajo, namrezh de nektére panjeve odlozhijo sa rojenje, druge pa sa délanje vofka in nanafhanje medú. Zhbéle fame snajo to nar bólje isbrati, kér ni gotovo, de bodo nar mozhnejí ali pa tifti panjevi rojili, ki imajo nar vezh medú, ampak le tifti, ki imajo nar mlaji in nar rodovitnejí maternize.

Ako ima panj maternizo tri ali shtiri léta ftaro, róji posnej, kòt drugi s' mlaji maternizo, in ne préd, de je do polniga nádélan, in de zhbéle nimajo vezh proftora v' njem, temúzh fo permorane sunaj panjeve luknje na kupu prenozhevati. Zhe je pa materniza she

le eno ali dvě léti ftara, in tedaj she slo rodovitna, róji tak panj, zhe je tudi vreme lépo, dostikrat préd, kakor ga je pol nadélaniga, in dostikrat she zlo préd, kakor je vse fatovje s' salégo nafajeno in f' zhbélami pokrito. Kakor hitro tak panj ene dní prav pridno léta, veliko zvétne moke nosi, po nôzhi pokrovze od trotovfkih pisferzov, ki jih zhbéle ne morejo tako lepó obdélati, kakor pisferze délavnih zhebél, is panjú nosi, in zhe svezher in po nôzhi she možno shumí, róji navadno shé drugi dan.

Sdaj, ko je dan k' rojenju isbran, in zhe je vreme lepó, zhbéle takiga panjú ta dan zvétniga prahú, k' ga na svojih nogah is polja domú nosijo, ne fpravljajo s' nóg, in tudi ne leté možno, temúzh zhakajo raji domá, kdaj bo zhaf vsdigniti fe. Ko ta zhaf pride, sazhuó zhbéle smiram bòlj gomséti, fe, kar morejo, medú napiti, in smiram bòlj pogostim in možnejji is panjú in vanj létati, tako dolgo, de fe sadnjizh vsdignejo, fe v' zélih képah s' vso filo fkosi luknjo prekuzjejo, in fe s' nesnano vefélim in glafnim shumam kvishko vsdigajo, ene minute, vzhafih, zhe je materniza she mlada, tudi okoli pol zheterti ali firteljza ure v' krogu verté, in sadnjizh létanja trudne bliso na fénzhino drevélze na kùp ali v' képo vfédejo fe.

Ako fe zhbéle smiraj bòlj vkùp sbirajo, in mirno ena na drugo obéfhajo, je snamnje, de je materniza med njimi, zhe pa nemirne hitro sèm ter tje tékajo.

je materniza ali v' panju ostala, ali pa ni môgla letéti, temùzh je na tla padla; satoraj se mora proftor pred panjem, ki je rojil, fkerbno preglédati in preifkati, kër je morebiti ondi obleshala.

Ako se perméri, de materniza ob zhafu, ko bi panj imel rojiti, umerje, panj pa ima fhe sa isléshenje mlade maternize, dobre salége, isléshejo zhbéle vezh mladih materniz, kër navadne zhbélne pifkerze nekoli-ko podaljfhajo, ali pa jajzhke sa isléshenje délavnih zhebél naménjene v' maternizhne turnizhe prenefejo. Take maternize sazhnó 14. ali 15. dan po finerti prej-fhnje maternize péti, in trétji dan po tém rojijo, zhe je lépo vreme, akoravno panj préd ni bil perpravljén in mozhen sadofti, de bi bil rojil. Taki rôji fo pa na-vadno majhni, sato fe jim mora kakor tudi ftarzam, ki fo jih dali, en zhaf pridno klafti, ako fe hozhe kaj dobizhka iméti od njih.

Ako sgodni rôj tifto léto fpét fhe eniga ali dva rôja da, fe jima pravi devizhnika ali devifhka rôja, defiravno f' prédnjim rôjem ftara materniza fpét gré. Devifhki rôji pa fo vézhi dél bòlj v' fhkodo kòt v' do-bizhek, kër fe po navadi preposno nakljuzhijo, in fi ne morejo ne fami, ne njih ftari panjevi, rasun v' dobrim ajdovim zvéttju, vezh dofti pomôzhi.

Vzhasih gré vef polk f' svojo maternizo is panjú, in ga sapuftí popolnoma, namrezh zhe ima panj gnjilo salégo, ali zhe fo od ponôzhnih metuljev in véfh v'

panju sarejeni zhervi nektére fatove shé prejédli, in se v' podobi pajzhin vanje vgnjésdili, ali zhe se bravljínzi (*mravlje*) prepogosto krog panjú sbirajo in vanj lasijo, sadnjizh zhe je eden ali vezh griljev ali shurkov v' panju ktérik smradú zhbéle ne morejo prenefti, in raji sapušté panj, salégo in méd, kakor de bi jih sgrabile in f' filo isvlazhile.

Ako se to sgodí, se zhbéle v' prejshnje panjeve, zhe so se prav ozhédili, ne sméjo djati, temúzh nove prebivališha se jim morajo dati, in v' zhbelnjaku se ne sméjo na staro mésto postaviti, kjer bi ne ostale rade, temúzh bi vtégnile spét pobégniti, slafti zhe je bil panj gujiloben ali usmrajen, in ni vezh dobre pafhé na polju.

Berashkih rôjev, od ktérik nektére zhbelaške bukve veliko govoré, prav sa prav ni, kér zhbéle per popolnim pomanjkanju pafhe raji vkùp umerjó, kakor de bi v' takih okolinah rojile in se delíle; kér mende shé po svoji naturi vedó, de morajo v' novim in prasnim stanovanju préd lakote umréti, kakor v' starim, kjer imajo vfaj gotovo fatovje, v' ktéro samorejo méd per nastopljenju bolji pafhe spravljati, in sa prihodno f-hraniti.

§. 17.

Od ogrébanja ali vsajanja rôjev.

Zhbélar mora shé préd vſe perpraviti, kar je per rojenju potrebniga, de ga nizh ne sadershuje per ogrébanju rôjev. Tedaj mora iméti perpravljenih potrebno ſhteвило prasnih zhbélnih prebivaliſh. Ako ima panjeve ali ſlamnate pletarnike, v' ktérih je ſhe zhédno ſatje, naj ogréba rôje nar préd v' té; kér ſzer molji v' toplejim vreménu ſvojo ſalégo vanj dénejo, is ktére ſe kmalo zhervizhi ſvalé, ki potlej ſatje prejedó, in ſ' pajzhino ſaprédejo.

Ako ima zhbélar kake lépe béle ſatove, ki imajo piſkerze délavnih zhebél, naj jih ſtaja na verhu nemalo na luzhi, in naj jih déne ravno tako v' novi panj, kakor ſo bili v' poprejſhnjim, pa bodo zhbéle prav rade ſhle v' tak panj, bodo té ſatove ſhe bòlj perterdile, in ſvoje novo ſatje ravno tako obernjeno jéle délati, kakor je ſatje poſtavljeno, ki ſo ga v' panju najdle.

Prasne panjeve, prédin ſe rôji vanje ogrébajo, ſ' kakimi lepó diſhézhimi ſéljſhi maſati pa ni le nepotrebno ampak je tudi ſhkodljivo, kér zhbéle ne terpé mozhne diſhave, in nizh ne ljubijo tolikanj, kakor narturno ſnago. Tedaj naj ſe le panjevi ozhédijo, kolikanj je nar bòlj mogožhe zhiſto prahú in druge neſnage, in naj ſe panj ſnotraj ſ' médam pomashe ondi, kjer ſe ſhe-

lí, de bi se ròj vředil, pa bodo fhle zhbéle rade vanj, in bodo rade v' njim prebivale.

Panjevi so ali rasne ali enake velikosti. Zhe so rasne velikosti, to je, eni vézhi od drugih, se morajo vézhi rôji v' vézhi panjeve ogrébatí. Zhe so pa vfi panjevi enakó veliki, se mora toliko slabih rôjev s-ediniti, kolikor jih je tréba, de samorejo kakor fama svoja drushina shivéti; kér je sa zhbelaarja vfelej bólje, zhe ima málo dobrih in mozhnih, kakor pa zhe ima veliko slabih in lohnih panjev.

Kakor hitro je panj rojil, in se ròj v' képo vředel, naj se vsame bersh panj ali pehar, ki mora shé préd perpravljén biti; in naj se hití ròj vřaditi, de med tém zhasam kak drugi panj ne róji, in se s' njim ne sdrushi, kar se vézhi dél sгодí, in dostikrat veliko smotnjavo napravi, poséбно zhe ima eden panj staro drugi pa mla-do maternizo.

Kako se ròj nar loshej in nar hitrej v' prasin panj spravi, se sploh sa vfelej ne more prav natanko povédati, kér je per ogrébanju glédati na kraj, kamur se je ròj spuřtil. Lastna pamet in řkufhnja bofte prebrisaniga zhbelaarja to nar bólje uzhile.

Ako se je ròj vředel na kako drevésno véjo, in v' podobi dolsiga grojsda od njé vífi, ga je zlo lahko ogrebfí. Drusiga tréba ni, kòt prasin odpert panj, tode s' sataknjeno luknjo, spód ravno pod nar vézhi grozho postaviti, in po véji mozhno vdariti, in ròj pade

ob kratu v' panj, ktéri se mora fhe tako dolgo spodať dershati, de tudi druge zhbéle, ki so na tla popadale, spét sleté, in se k' rôju podajo. Zhbéle, ki se med tém zhasam na kraj, kamur se je rôj vfedel, fhe smiram sbirajo, se samorejo spét s' vdaram na tisto véjo ali pa s' vezhkratnim ogrébanjem k' rôju spraviti. Po tém se oberne panj prav pozhasi, in se postavi prav spód v' s'énzi na stol, de se fhe druge po samim krog letézhe zhbéle vanj podajo.

Ako kashe novovfajeni rôj svoje veselje nad novim stanovanjem f' tém, de sazhne veliko zhebél, ki so na panjeví bradi ali pred luknjo, proti panju obernjenili f' svojimi perotnizami mozhen in vesél fhum gnati, zhbéle pa, ki so na unim méstu, kamur se je rôj vfedel, hitro sém ter tje lasiti, je snamnje, de je materniza shé med njimi. Ako so pa zhbéle v' novim panju kmalo po ogrebênju nepokojne, in spét na prejšhnje mésto létajo, je gotovo, de je materniza nékdi ostala, tedaj se morajo zhbéle vnovizh ogrebsti, in kar je nar hitrej mogoze jih s' maternizo vred spét v' panj spraviti, kér bi drugazhi zél rôj svoj panj sapustil, in je tje podal, kjer je préd sedel, ali pa fhe zlo od svojiga gospodarja flovo vsévshi pobégnil.

Ako se rôj vfeđe v' vezh káp, in zhbéle mirno sedé, kar se le per pervizih sgodí, ima toliko materniz na kolikor káp je rasdéljen. Odvezhne maternize naj se polové, posébej v' majhne fhkatlize sapró, ter se

jalovzam dajo. Ako se pa hozhejo vse maternize v' en panj ogrebsti, se mora sazhéti per nar vézhi képi, ki se je na kakofhen neperloshen kraj v'édla, potlej se ogreébajo druge po versti.

Kmalo po tém, ki je ves ròj shé v' panju, se mu samafhí luknja, zhe prav nektére zhbéle she okoli nje-ga létajo. Potlej se déne v' ulnjak na odbran kraj, kjer se mu sa nekoliko minút luknja odmafhi, ter se mu pustí, de léta, in se veseli nad svojim novim stanovanjem, ne de bi se kaj porajtalo na une zhbéle, ktére ne morejo savolj maternizhniga duha kraja posabiti, kamur se je materniza v'édla; kér se podajo vse spét v' svoj stari panj. Prav mlade zhbélize, to je, tiste, ki so per rojenju she le prvi pót is panju fhle, vender ne gredo na stari panj, kér she ne snajo póta nasaj. Te zhbélize naj se svezhér, de ne sleté, s' vodo pokropé, v' kako posodo ogrebejo, ter k' svojimu ròju dénejo.

Ako se pa vséde ròj na vfoko drevo, v' gosti ter-njev germ, na kak sid, ali na kako drugo neperpravno mésto, je per vfajanju shé vezh previdnosti in persadéve tréba. Nar préd se mora skerbéti, de soluze ne fije predolgo nanj, ker mu to tako teshko dé, de bi vtégnil spét sletéti in uiti. Tedaj se mu mora nar préd féntza narediti, potlej naj se dobro s' vodo pokropí, in sadnjizh se prekadí, f' kadézho vervijo ali zunjo v' panj ali pa kam drugam. Zhbelar naj ima tedaj smiraj nekaj majhnih panjev ali fhkatliz perpravljenih, v' ktére

se samorejo rôji s' visokih drevés in drugih neperpravnih krajev lahko ogrebsti, in potlej is njih v' njim naménjene panjeve ali pehare pregnati.

Potlejšni rôji imajo navado maternizhni duh sledé na tiste kraje vfésti se, kamur se je shé préd kak rôj spuстил. Ako se hozhe to savolj neperpravnosti per vsajanju vbraniti, naj se pomashe tisto mésto s' pelínam ali hbatam, in savolj téga soperniga duha se ne bo noben rôj vezh tje vfédel.

Mladi pervizi s' staro maternizo se sméjo v' ulnjaku postaviti, kamur si bodi, pévzi s' mladimi maternizami se pa ne sméjo nikdar postaviti v' srédo drugih panjev, ampak vselej le na kouze versta, kér bi si szer materniza per prashenju lahko v' kak drugi panj sahla, kjer bi bila prezej umorjena.

§. 18.

Od nektérikh vladín ali regelz, po ktérikh se je per rojenju zhebél posébnó ravnati, in od nektérikh posébnih permér, ki se snajo per rôjih nakljuzhiti.

1. Prezej ko kak panj sazhne rojiti, kar se sгодí od devetih dopoldan pa do tréh popoldan, v' vrozhim vreménu velikokrat s'he préd in vzhafih po okolinah

tudi fhe posnej, morajo vsi ljudje in shivali, kakor kokofhi, psi ali preflizhi, ktéri so bliso zhbelnjaka odstopiti, in zhbélam mora puftiti se po volji rojiti, kér se ljudi in shivali ogibajo, in velikokrat raji pobégnejo, kakor de bi se bliso njih vsédle. Zhbelar sam naj le od daljezh roja gléda, in pasi ali ni morebiti materniza na tla padla, in ne more vezh sletéti. Nar mànj pa se smé takrat, kar nekteri pozhenjajo f' kofami ali svonzi klenkati, ali kakor si bodi ropotati, kér zhbélam nizh teshej ne dé, kakor ropòt. S' tém se samore tudi velikokrat ròj, ki v' sraku léta, peljati kamur se hozhe, ali zlo strani odgnati; kér se zhbéle kakor druge shivali ljudi le varjejo in se od njih odtegniti ishejo. Ako tedaj hozhefh, de bi se ròj ne vsédel na ta ali uni kraj, pojdi sam tje, kamur hozhefh, de se ne bi vsédel, in bodi tam, pa se bode prezej drugam obernil, in si drugej pokoja iskal.

2. Vzhasih materniza per pervim rôju ali savolj starosti, ali pa ki je savolj posebne plemenitosti preteshka, ne more vezh letéti, in pade per rojenju pred panj na tla, kar se is létanja in shumenja rôja prezej lahko sposná, kér taki ròj ne letí, kakor drugi, s' vesélim in glasnim shumam v' krogu, témùzh se rasstréfe daljezh krog okoli f' puhlim in shalofnim mermranjem, in ishe maternize fém ter tje. Létu se ne smé zhakati, sfer se ròj poverne

spét v' prejšnji panj; temùzh materniza naj se prav
préd panjem ishe, in se bode tudi lahko nashla,
kér ima she smiram nékaj zhebél krog sebe, ki
je tudi v' tém stanu ne sapusté.

S' tém si jest délam velikokrat nar lépshi kratek
zhas. Maternizo dénem bersh v' navlashi sato na-
rejeno hishizo, in jo dershim na dolgi palizi, kar
nar vishe morem, pod rojézhe zhbéle, ktére jo po
duhu kmalo sposnajo, tudi prezej veseleji shum
sashénejo, in se krog njé sbirajo.

Sdaj imam shé zél ròj v' rokah, in kamur
maternizo nefem, gredo zhbéle sa manoj, le se
famo vé, de se moram pozhasu premikati, de zhbé-
le maternize spréd ozhi ne sgubé, temùzh jo lah-
ko smiram po duhu naslédjejo. Potlej postavim na
poljubnim kraju prasin panj na stol ali na miso v'
féngo, in dénem nar préd maternizo s' hishizo vred
vanj, kér bi ròj drugazhi prezej spét is panjú slé-
sel. In sdaj gredo tudi zhbéle f' poséбно vesélim
shumam rade sa maternizo v' panj, kar sim veliko-
krat s' veséljem glédal. She gotovshi in perprav-
nishhi pa je, zhe se per taki perméri postavi prasin
panj na mésto isrójeniga, in se materniza spuští
prosta vanj, pa se podajo vse zhbéle, ko bi trenil,
sa njo. Ko je shé ves ròj v' panju, se smé bres
premislika, kakor v'fak drugi ròj na tisto mésto
prenesti, ki mu je naménjeno. Perstaviti pa moram

vender tudi tukaj, de taka materniza, slasti zhe savolj starosti vezh letéti ne more, sa daljno rejo vezh ni, in malokdaj she prihodno simo preshivi; sato stori zhbélar, ktéri je svoje rôje sa daljno rejo naménil, bòlj prav, zhe puští ròj spét na stari panj nasaj iti, kér po tém zhes 7 ali 8 dní s' mlado maternizo spét róji. Taki rôji so potlej vézhi dél od vsih strani nar boljshi, in gotovo spét nadoméstitjo, kar f' zhakanjem na mlade maternize samudé.

Ako se pa ròj poverne shé préd kòt se materniza najde, ali zél ali pa vsaj vézhi dél od njega na svoj stari panj, naj se spuští she materniza sa njim. Tak panj róji drugi dan, zhe je drugazhi vreme sato, ob ravno tisti uri, desiravno materniza ne more letéti, in per rojenju sopet na tla pade.

Ako pa ni vreme lepó, de bi rojile, zhbéle ne terpé stare maternize zhes dva ali tri dní, temùzh jo umoré she préd kòt mlade maternize svoje sibéle ali piskerhe sapustijo, kér bi jim szer po shivljenju strégla.

Ako sazhnejo mlade maternize péti, je gotovo snamnje, de stare ni vezh med njimi, in de ima ròj, ki se nakljuzhi 7 ali 8 dni po pervim isroju in 3 ali 4 dni po tém, ki jo jéle péti, shé eno ali vezh mladih materniz.

Vzhafih se tudi perméri, de pervizova materniza ostane v' panju. Kadar se to sgodí, se

poverne tudi rôj, zhe se je prav shé kam vfedel, na svoj stari panj nasaj, in rôji navadno drugi ali trétji dan spét, ali pa mora materniza svoje zha-kanje, kër nozhe s' rôjem iti, s' shivljenjem pla-zhati.

3. Dostokrat se perméri, de dva ali vèzh panjev ob enim kratu rôji, in se vkùp vfedejo. Ako so vsi pervizi f' starimi maternizami se bres veliko okoli-šnin lahko raslozhijo; kër navadno v' toliko ké-pah fedé, kolikor je materniz. Jest imam navado, de ogrebém v' prasin panj vfako képo posébej, in tako jih raslozhim vèzhi dél frézhno. Ako pa fedé vsi rôji na enim kupu, rasdelím zélo gruzho na vezh panjev, jih ogrebem per eni perméri v' vřak panj glih, potlej postavim vse té panjeve eniga sraven drusiga ali pa eniga verh drusiga na stol, in zhbéle se fame prav rasdelé, kër zhbéle, ktére niso nobene maternize dobile, niso dolgo mirne, temùzh sapuřté kmalo spét svoj panj, in se na takiga podajo, ki je materniza v' njim.

Ako mi se pa rôji tako ne dajo prav raslo-zhiti, jih lozhim s'he drugazhi, in s'zer, zhe so se vsi v' en panj spravili, postavim ta panj sraven drusiga, v' ktériga hozhem eniga rôja spraviti, na rasgernjeno rijuhó, potlej sajémam s' veliko shlizo (*vsajavnixo*) tako dolgo zhbéle od sméřha-nih rôjev, in jih dévam v' prasni panj, de vidim,

de je tudi ena materniza f'fvojimi zhbélami vanj fhla, ravno tako délam tudi s' drugim ali trétjim panjem, zhe sta fhe dva ali vezh rôjev vkùp. Tako délam, dokler ne spravim vsakiga v' svoj panj. Po tém postavim vse té panjeve na stol, in szer ali eniga sraven drusiga ali pa eniga verh drusiga, de se zhbéle same rasdelé, kakor je prav. Zhe vidim, de je eden ali de sta dva smed raslozhenih panjev veliko flabeji od drugih, vsamem od mozhnejih ene shlize zhebél, in jih dénem v' flabeje; kjer pa moram dobro merkati, de f' zhbélami vred tudi maternize ne sajmem, kér bi szer vef ròj svoj panj sapustil, in sa svojo maternizo fhel, in bi se móгло lozhenje vnovizh sazhéti.

Ako so pa zhbéle, ktére ob enim zhafu rojijo, sami drugi ali trétji rôji, to je, vfi s' mladimi ali tiftimi maternizami, ki pojejo, se malokdaj vkùp v' eno gruzho vsédejo, ampak v' vezh kúp ali zosljev, ktéri se snajo vsak posébej vsaditi, in tedaj shé tako raslozhiti, zhe se lozhenje koriftno sdí. Szer pa nimam navade dvéh drujizov ali trétjizov kdaj lozhiti, temùzh fhe le fkleniti, kér sdrusheni veliko vezh dobizhka dajo kòt pofamim.

Vzhafilh róji tudi na enkrat vezh pervizov, drujizov ali trétjizov, kjer se ne more nikoli dosti pasno in previdno ravnati, kér imajo rasne maternize, to je, stare in mlade, in jih ròj rôju fhe

na drevéfu rad pomorí, zhe se jim ne pride bersh na pomozh. Tedaj kakor ti rasni rôji se kam spu-
sté, in se sazhnó vsédati, se mora glédati ma-
ternize eno sa drugo v' hishize poloviti. Maternize
se pa lahko najdejo; sakaj zhbéle sgrabijo ptuje
maternize, ko bi mignil, in kér jih hozhe vezh na
enkrat pokonzhati jih, se spravijo v' majhne képe,
v' ktérah velikokrat tudi na tla popadajo, in se same
med fabo pokoljejo, kér ne morejo vse do ma-
ternize. Té zhbéle, ki se v' takih képah ena druge
dershé, se morajo bersh v'fakfebi spraviti, se ma-
terniza is fréde vséti, in se v' hishizo prav sama
sapréti, szer bi jo tudi ena sama zhbéla umorila,
ko bi bila s' njo v' hishizi.

Kadar so tako vse maternize polovljene, se
dène v'faka f' svojo hishizo v' prasin panj, in zhbé-
le se bodo same raslozhile, in se v'fak ròj k' svoji
maternizi podal. Posébnó bodo prvi rôji svoje
stare po rodovitnosti dishézhe maternize s' velikimi
sheljami ifkali, in njih hishize s' veselfem obfuli.
Ravno tako bodo tudi drugi ali trétji rôji sa svo-
jimi mladimi maternizami, slasti tiftimi, ktére so
si shé isvolile, shli, in njih hishize obfédli.

Sdaj, ko so se zhbéle prav raslozhile, in po-
mirile, se prenesó panjevi v' ulnjak, in se pufté po
volji létati, maternizam pa se she le proti vezhéru
njih jézhe odpró, in njih polk jih sprejme s' ve-

feljem, zhe le per preganjanju niso bile od ptujih zhehél smertno ranjene.

4. Ako je en ròj shé v' sraku, in se shé spét drugi perpravlja iti, se smé ene stopinje, namrezh tako daljezh na stran nesti, de shuma uniga rôja ne more shishati in se s' njim ne sméshati, in puští naj se tam isrojiti, de se posébej vséde. Med tém pa se mora na njegov prostor prasin panj póstaviti, de med tém zhasam is pashe pridejozhe zhbéle vanj grede, ne pa k' sofédu. Kadar je pa isrojil, se tako vé, de se mora prezej na svoje prejšnje mésto prenesti. Nar loshej pa je, zhe je zhbélen shakelj per rokah, de se ròj vanj vjame, is ktériga se she le potlej v' panj stréfe.

Tudi se samore ròj nekoliko zhasa perdershati, ali pa se mu sua zlo vbraniti, de tísti dan ne róji, zhe se dim tlézhiga babjiga pesdiza ali vmasane kuhinf ke zunje f kos luknjo vanj pishe.

5. Ako se je kak ròj fzer shé vsédel, pa she ni vfa-jen, in shé drugi gré, naj se sakrije prvi, zhe je mogozhe, s' rijuhó, de uni ne bode mogel k' njemu, in se ne bo s' njim sméshal. Ako se pa prvi she ni sve vsédel, temùzh she le nar mozhnej vkùp letí, naj se vsame v' vsako roko na palizo navésana slo dimnata zunja, se vstopí tako na tisto stran, od ktére se hozhe sdaj is panju deré-zhi ròj k' tému blishati in k' njemu príti, in sa-

kadí naj se kar nar vézhi dim more, in zhbéle sadnjiga rôja, kér jim je dim sploh sopern, se bodo kam drugam vernile, in si kje drugej pokoja iskale.

6. Ako ròj ne more pred deshjem, ki se ima lih kar vliti, ogrebsti se, naj se ta zhaf le na miru puftí, in she le po deshju ogrebe, kér mu desh mànj fhkodje, zhe v' képi fedí, kakor ko bi se takrat s' ogrébanjem mamil in rasftréfal. Nar bólje pa je ga ta zhaf f' zhém odéti, in tako deshja ovarvati.
7. Ako bi se kak ròj ne hotel vfésti, temúzh prezej bres pozhivanja v' novó stanovanje, ki si ga je shé préd po svojih tako imenovanih shpijonih poiskal, potégnuti, kar rôji s' mladimi maternizami radi naredé, slahti zhe so letavne luknje njih starzov tako velike, de lahko hitro in ob kratu is njih isderó, ali zhe so rojézhi panjevi visòko postavljeni spodaj pa bliso ulnjaka ljudje ali kaka domazha shival: se mu njegova misel nar loshej odverne, ter se permora oftati, s' na drugo stran obernjenim pishtolnim ali puštnim strélam, in f' kropivnizo, ktéra se mora pa tako dershati, de kaplje od sgoraj dôli kakor desh na zhbéle padajo. V' fili se sna rôju, ki hozhe uiti, tudi péfik, prah ali perft nasproti metati, f' zhemur se je rôjem shé velikokrat vbrnilo, de niso ufli.

Satoraj je dobro, zhe so nekoliko stopinj od

ulnjaka kake fénzhnate drevésza, de se rôji lahko vŕédajo na nje. Kjer pa takih drevésez ni, se snajo sa tifti zhaŕ, dokler zhbéle rojijo, kake smrézhize ali jélkize vŕaditi, ktére tako hitro ne vŕahnejo.

Zhe je paŕha v' okolini popolnoma nehala, sa-puŕté doŕtikrat pósni rôji ŕvoje jim ŕzer povoljue prebivaliŕha, zhe ŕo shé tudi jéli v' njih délati, ŕhe le zhes 4, 5 ali 8 dni ŕamo sato, de ŕi v' gojsdih bolji paŕhe poiŕbejo. Sato ŕe mora takim rôjem vŕaj pervi téden pridno klaŕti, de mozh dobé, in veŕelje uiti ŕgubé.

§. 19.

Kako ŕe panjevi ŕ' ŕklépanjem ali sdruŕhenjem mozhneji ŕtoré.

Jeŕt imam navado drujiŕe ŕ' trétjizi ali ŕ' drugimi drujiŕi s - ediniti, in zhe drujiŕi niŕo zlo preŕlabi, naredim is tréh drujiŕizov ali tudi is tréh trétjizov dva rôja, to je, eniga tih tréh raŕdelím, in ga dam uníma dvéma vŕakimu pol, ali po méri njih mozhí tudi vezh ali mànŕ od trétjiga, in dobím is tréh ŕlabih vŕaj dva dobra rôja, ktéra mi gotovo vezh dobizhka daŕta, kakor ko bi vŕak ŕafe oŕtal.

ŕklépanje ali vkùpdévanje pa ŕe déla takole: Svezhér ŕhe nemalo pred mrakam raŕgarnem na ravnim

prostoru pred ulnjakam platnéno rijuhó, in vsamem per-
vizh panj ali pehar, ktériga hozhem mozhnejiga storiti
ali zhe imam dva mozhnejí storiti, vsamem obá panja,
ktéríma se morate mishivnizi ali luknji samafhiti, jih
postavim fhtriz na rasgernjeno rijuhó, jima odvsemem
sadjne konzhnize, zhe pa zhbéle sád fedé, sprédnje
konzhnize, jima vpiham nemalo dima, de zhbéle
vùn ne gredo. Slamnati koshki ali pehari pa se mo-
rajo tako visòko od svojih letavnih dílj vsdigniti, in
f' kakim léfam podpréti, de morejo zhbéle vanje
iti; leséni terklji ali klade pa se morajo tako ober-
niti, de zhbéle tudi vanje lahko gredo. Potlej vsa-
mem ròj, kí ga mislim rasdéliti, in mu vpiham tudi
nemalo dima, de jim sadíshí, in ga stréfem s' mo-
zhním vdaram pred una, ktéra hozhem mozhnejí sto-
riti, na rasgernjeno rijuhó, kjer je potlej veselje glé-
dati, kako rade k' svojim prihodnim tovarshizam gredo.
In de se prav po méri rasdelé, se jim sna tudi s' leséno
shlizo pomagati, ali jih pa s' dimam prégmati, kjer pa
na maternizo zhísto nizh glédati ni, kér jo zhbéle v'
panju tako umoré. Materniza se sna zhbélam tudi vséti,
dokler so she na rijuhi, in se sa drugo potrebo ober-
niti. De so pa novi gostovi prijasníshi sprejéti, dam ne-
malo medú s' njimi v' panj, kar je nar bolji pomozh so
snati in sprijasniti se.

Ako se pa hozhe trétji ali zheterti ròj spét na
stari panj saverniti, se ravno tako déla, tode se ma-

terniza ne smé vanj puftiti, kér bi szer drugi dan spét rojil. — Létu je sše pomnit, de se morajo rôji, ktéri so se k' pomnoshenju ali pogmeranju drugih naménili, prezej po vsfajenju sraven tistih panjev postaviti, f'ktérimi se mislijo f'kleniti, de se kakiga drusiga letanje ne navadijo.

Rôji s' rasnimi maternizami, to je, s' mladimi in starimi, se nikdar ne sméjo f'kleniti, kér take zhbéle ene drugih ne terpé, temuzh rade ene drugim maternize pomoré.

Slabe panjeve f'preftavljenjem mozhnejí délati, to je, flabi panj v'ulnjaku tje postaviti, kjer je préd mozhen, in mozhniga tje, kjer je préd flabi stal, jest nimam tako sa dobro, kakor nektéri zhbelaarji to ravnanje f'zhebélami hvalijo, kér vselej nékaj zhebél ob shivljenje pride, in dobizhek, ki ga ima flabi panj od téga, ni nikoli tako velik, kakor je fhkoda, ki se mozhnimu s' sgubo njegovih zhebél sgodí. Zhe se pa preftavijo panjevi, ki imajo rasne maternize, se ne pomoré le zhbéle med sabo, ampak vzhafih si umoré zlo ene drugim maternize

Ako ima tedaj zhbelaar v'svojim ulnjaku panjeve, ki imajo malo polka, in jih hozhe mozhnejí f'toriti, nar bòlj prav f'torí, zhe da starim panjevam ene shlize zhebél od môzhniga perviza, pévške rôje pa med sabo sdrushi, kakor je bilo shé rezheno, kjer se pa tako vé, de se mora mnoshenje f'perdjanjem zhebél kakor tudi f'f'klépanjem dvéh panjev vselej svezhér sgoditi.

§. 20.

*Od perfiljenzov ali kunſhtnih
rôjev.*

Perfiljenzi ali kunſhtni rôji ſo ſkor v' vſih zhbelaſkih bukvah poſéбно hvaljeni; jeſt ſe pa od njih velikiga prida ſhe nikoli niſim mogel preprizhati, ker zhbéle, zhe ſo prav rejene in mlade maternize imajo, na zhémur je nar vezh leshézhe, zhe je sraven tudi dobra paſha v' polju in vreme lepó, ſhe ſame prevelikokrat in pre-rade rojijo. Tudi ſo ponaturſki rôji smiram bolji od perfiljenih.

Zhe je pa vender komu vezh na ſhtevilu, kakor na môzhi panjev leshézhe, jih ſna tako le narediti: Preshene naj is panjú, ki ima veliko polka, en dél zhebél s' maternizo vred v' prasin panj, naj odmakne ſtari panj nemalo od njegoviga prejſhnjiga méſta, in poſtavi naj noviga tako sraven njega, de vſak pol prejſhnjiga proſtora pobereta, tako bo jél odròj, kakor vſak nov ròj prav pridno délati. Stari panj bo pa ti is ſalége, ki je ſhe, zhes 14 ali 15 dni ſpét nektére mlade maternize islégel, in vzhafih, zhe ima doſti zhebél, in je paſha dobra, tudi ſhe rojil. Ako ima pa zhbelaſ kako perhranjeno maternizo, ſna tudi vséti od vezh panjev zhebél, ktére lahko pogréfhajo, in en ròj is njih narediti, tode ſe jim materniza ne ſiné prezej proſta dati,

ampak le v' hifhizi saperta. She le drugi dan se smé is njé spuftiti, fzer bi jo v' pervi smotnjavi sa ptujo iméle, in préd umorile, kakor bi se preprizhale, de prejšnje nimajo vezh. Tak panj pa se mora ene tédne vfaj pol ure daljezh nesti, kér bi se drugazhi njegove zhbéle spét na svoje stare panjeve povernile.

Ali pa se sna tudi zhbélam dati le fat, ki ima sa isléshenje maternize dobro salégo, in zhbéle si bodo is té salége v' préd rezhenim zhasu eno ali vezh materniz islégle, in si smed njih eno svolile. Ravno tako se zhbelar lahko tudi fhe sa druge potrebe s' maternizami saloshi.

Sadnjizh je navada tudi od ene na drugo postavljenih trushiz ali tudi takih panjev perfiljenze délati, ktéri imajo naloge, in to prav lahko in se tudi smé. Namrezh zhe je v' panju in v' nalogi saléga, se naloga odvsame, se ji da spét prejšnja spodnja dílja, in se postavi sra-ven stariga panjú, kjer bo odròj kmalo sazhél létati, lastno drushino nabirati si, in f' poséбно pridnostjo sam sa fè gospodariti. In zhe se mu tudi fhe ktéra perhranjenih materniz da, zhe je prava v' starim panju ostala, bo toliko gotovfhi dober. Ako je pa odròj staro maternizo f' fabo vsél, se mora starzu nasaj dati.

Tudi naj se perfiljenzi vfelej le popoldne, ko zhbéle nar bòlj leté, délajo, kér se svezhér nar loshej vidi, ali je perfiljeniz maternizu dobil, ali pa je per starzu ostala,

kar mora zhbélar véditi, de bo védil per dalnjih opravilih f' témi rôji kaj storiti.

Sploh naj se vsako opravilo f' zhbélami k' odvernenju napák, ki se létu lahko nakljuzhijo, vselej le na vezher prevsame, kér zhbélarji ob tém zhasu druge zhbéle, ki se med take zhbélne opravila tudi rade vtikajo, nar mànj nagajajo.

§. 21.

Kako so zhbéle pregnati.

Ako hozhejo zhbéle is eniga panjú v' drusiga pregnati se, kar je dostokrat savolj ponovljenja stariga satja ali tudi savolj kaj drusiga dobro, se vsame tisti panj ali flamnat pletarnik is svojiga mésta, se déne nekoliko stopinj od ulnjaka na fénzhnat kraj, se mu vpiha nemalo dima, de zhbéle is njega ne leté. Potlej se oberne, se mu vsame letavna dilja, ki je sdaj po obernjenu sgôraj, se mu odvsame tudi sprédnja ali pa sadnja konzhniza, in se postavi prasni panj ali pehar, v' ktériga se hozhejo spraviti, tako tje, de zhbéle lahko tékajo. Po tém se terka zhe dalje bòlj na panj, is ktériga se isganjajo, odsád pa se pishe dim f' kadivnim ørodjem ali f' tlézho zunjo na zhbéle. Tobakar sna tudi fajfni dim nanje puhati, in kmalo bodo zhbéle zhutile, kaj se s' njimi misli, se bodo medú do fitiga napile, ter s' môzlnim shumenjem novo stanovanje sprejéle.

Ako se per preganjanju zhebél vidi, de je materniza tudi fhla f' svojim ljudstvam v' novi panj, kar je tréba dobro mérkati; se je preganjanje po frézhi isfhlo, in novi nasélzi bodo svoje novo gospodarstvo f' poséбно pridnostjo sazhéli. Ako se pa materniza per preganjanju ni môgla vglédati, in zhbéle sazhnejo v' svojim novim stanovanju kmalo spét nemirne biti, je snamnje, de je materniza v' starim panju ostala, ali pa je bil zlo jalov, to je, bres maternize. Ako je materniza v' starim panju ostala, se mora hitro poiskati, in k' pregnanim zhbélam djati; zhe je bil pa panj javov, se morajo zhbéle spét v' prejšnji panj pregnati, potlej pa je s' njim ravnati kakor s' drugimi jalovzi. Dalje naj se preganjanje sgodí, kar je nar hitrej mogozhe, de se saléga ne f-hladí. Panj, is ktériga so se zhbéle pregnale, naj se da drugimu panju, ktéri ima veliko zhebél, sa nalógo ali podlógo, de bo salégo islégel, in fatje s' médam napolnil.

§. 22.

Od zhbélnih bolésin.

Zhbéle niso tolikim kugam in bolésnim podvershene, kakor druge shivali. Njih lépo in smirno shivljenje, njih smiraj enaka hrana in nevtrudna délavnost, in njih edinost med sabo jih varje bolésin. Verh

téga je tudi njih shivljenje zelo kratko, kér shivé komaj eno léto, in zhe nar dàlj $\frac{5}{4}$ léta. Nar vezh jih pomeerje starosti, lakote ali pa po njih mnogih sovrasnikih, ktéri jim per njih opravlilih samogoltno po shivljenju stréshejo, in jih per nabiranju medú is rósh in zvetliz shapnejo, ali pa letézhe vjamejo in s' veliko samogoltnostjo poshró, tako de jih le malo rasun sime narurne smerti umerje.

Vender se bere v' nektérik zhbelařkih bukvah od vezh bolésin, de so jim zhbéle podvershene, kakor od šteklořti, roshizhkine bolésni, grishe in gnjilobnosti ali usmrajenja. Perva pravijo, de isvira od nékakiga malopridniga sařrupnjenja, po ktérim morajo vboge zhbélize, te tako koriřtne řvari, kakor v' nékaki norořti ali šteklořti v' bolezhinah shivljenje konzhati.

Roshizhkina bolésin ni take file. Ta bolésin se vidi le nektére léta Vélkiga Travna in Maliga řerpana, zhe je vlashno ali mokrotno vreme. Namrezh nektérim zhbélam rařtejo na glavi med roshizhki ali tipavnizami kakor majhen puřhelzhik ene tanke nitke pokonzu, v' ktérik je nékakofhna rumena mokrota. Sdaj kader zhbéle per nabiranju medú glave v' roshe vtikajo, se prime zvétna moka téga puřhelzhika, in se sdí, kakor de bi ři bila zhbéla řama sa lépřhiga voljo vézhik na glavo naredila. Kér pa to zhbélam per njih mnogoterih opravlilih ni sadershljivo, řhe mànř řhkodljivo, to prav sa prav řhe bolésin imenovati ni, kér ti pu-

shelzhkam podobni israfki bres drugih shkodljivih na-
flédkov ali fami prejdejo, ali jih pa zhbéle is gláv
stergajo.

Grisha pravijo, de isvira is nesdraviga medú, ki
se jim poklada, ali veliko bòlj od nesdraviga zhbélam
shkodljiviga ljufta, zhe se predolgo v' njih simfkim
prebivalifhu perdershé. Ta bolésin pa se vftavi, zhe
se pufté létati, ali pa zhe se jim da zhistiga medú,
ne pa, kar nektéri terdijo, zhe se jim s' vinam ali s'
shganjem sméfhaniga medú poloshí.

Jeft pa ménim, de prav sa prav nikakorfhne gri-
she ni per zhbélah; kér bi se fzer, ko bi réf bila, vfak zhač
léta in per vfih panjéh bres raslozhka pokasala, in se tudi
kakor vfaka nalesljiva bolésin rasfhirila, kakor se po-
stavim gnjilobnost rasfhiri, kar se pa per grishi ne
sgodí. V' panjéh, ki imajo veliko polka, ki so polni
fatja in mrasa dobro ovarvani, ni nikoli njéniga fledú,
temùzh le v' mladih in flabih panjéh. Blato, ki ga ima-
jo zhbéle zélo simo v' svojih shelodzih, je, kakor vfak
vé, vfelej rjavo in rudezhkasto, blato pa od frove
moke, ki ga dajo poléti od febe, je bòlj bélo in rumeno.
— Napenjanje teléfnih mozhi, ktéro dolgo terpí, jih
oflabí in ispéha. Slabi panjevi, kér imajo malo zhebél
in fatja, in so tedaj bòlj mrasu podversheni kakor polni,
fi morajo v' hudih simah le s' védnim majanjem perotniz
potrébno gorkoto délati, kar ftorí, de so zhe dalje tru-
dnejji in flabeji, in de sadnjizh savolj flabofti shé ne

morejo vezh blatú v' sebi dershati; temùzh ogerdijo pred smertjo satje, stranize, luknjo, sprédnjo konzhnizo, in vse, kodar so fhe drugod is-hoda is panjn iska-le, kar se vidi per vfih panjéh, ktéri mras in lakoto terpé ter mrasa in lakote pomerjó. Sato naj vfak zhbe-lar svoje flabe panjeve, ki fhe niso do polniga nadé-lani, dobro samashe, jih po simi mrasa varje, in jih spomladi prezej, ko je lépo vreme, ispuftí, de se ofna-shijo, pa gotovo per svojih zhbélah ne bo nikoli grishe doshivel.

Vse drugazhi pa je s' gnjilobnostjo. Ta pa je ne-varna. Ta vtégne zéle ulnjake konzhati, zhe se zhbé-lar ne poflushi fhe bersh do zhafa pravih pomozhkov, in se ne persadéva, té kuge vstaviti. Gnjilobnost pride od vshitka nezhistiga in nesdraviga medú, ali pa od pre-hladenja salége v' panju.

Nektéri zhbelaarji imajo navado vino ali pa druge vpijanljive pijazhe zhbélam med pafhni méd méfhati, de bi, kakor pravijo, bòlj ferzhnost soper roparze iméle, in de bi jih drugih bolésin ovarvali. Tedaj so fami krivi té nesfrezhe, kér je tak méd sfer zhbélam nefhkodljiv, salégi pa, zhe se s' njim pase, vselej v' smert.

Pogofsto se perméri tudi, de po kakim rôju na-stopi prezej merslo vreme, ktéro zhbéle, ki so fhe v' panju ostale, permora bòlj vkùp stisniti se, tako de se saléga na krajéh fatovja prehladí, slasti zhe je ròj ves

nabrani méd is panjú f' sabo vsél, in se mu opuťi klafti, savolj zhéfar fo zhbéle takiga panju smiram bòlj tihe, otoshne in flabe, tako de salégi potrébne gorkote f' svojm fhumenjem ne morejo vezh obdershati, v' ktérim shaloftnim stanu saléga mrasa in lakote pomerje, in sadnjizh gnjiti in smerdėti sazhne.

V' sazhétku, dokler se gnjilobnost ne rasfhiri fhe po vřim panju, fi zhbéle vse persadévajo odpraviti jo. Sato se najde navadno vfako jutro sunaj na bradi gnjilobniga panju rjavo, smerdljivo blato, ki ga zhbéle po nôzhi vùn nosijo, in tù leshati puťé, kér se ga spét ne dotikajo rade. Pasljiv zhbelar tedaj shé samore is téga snamnja bres daljiniga preiskovanja gotovo gnjilobnost ali usmrajenje takiga panjú f'posnati.

Dalje se gnjilobin panj ravno tako kakor jalov lahko is otoshniga in shaloftniga létanja, in is smerdljiviga duha fatovja f'posna. Pokrovzhki gnjilih piřkerzov niso kakor per dobri salégi vsdignjeni, ampak vderti, in na frédi vézhi dél prejédeni. Saléga v' njih je kakor rjav gnoj, ktériga zhbéle, po tém ko je jél smerdėti, vezh ne morejo is panjú f'praviti.

Gnjilobnost je tako nalesljiva bolésin, de zhe sta v' sazhétku v' panjú le edin ali dva taka gnjila piřkerza, bodo szhafama tudi drugi okusheni, tako de se f'kor vfa saléga usmradi, kar je zhbélam [tako soperno, de raji ves méd, kar ga je, in fhe sdravo salégo v' panju sa-

puště, in pobégnejo, kakor de bi v' tém smradu bile. Sato sa gnjilobin panj ni druge pomozhi, kakor ga bersh ko bersh pregnati, in od ulnjaka odnesti, de kaka druga zhbéle ne pride, in téga medú ne okufi, kér je sa légi strup in zhes vse nesdrav, zhe je prav ljudém popolnoma nefhkodljiv.

Zlo prasno fatovje is takiga panjú, in zlo léf ali flama od njega je tako kushno, de se per zhbelariji ne smé nizh vezh rabiti ali nuzati, temúzh pervo se mora stajati in drugo foshgati, zhe hozhe vbraniti se, de se gnjiloba ne bo dálje safadila. Tudi zlo prostor v' ulnjaku, kjer je gnjilobin panj leshal, se mora dobro pobrifati in f' kropam smiti, prédin se spét drugi panj nanj poloshi. Vender pa ni tréba, kakor nektéri terdijo, zhebél gnjilobniga panju f' kakimi sélifhi kaditi ali kópati; dofti je shé, jih is gnjilobniga v' prasin panj pregnati, ktérimu se po tém, zhe ni dobre pashe, mora pridno klafti, kér bi szer ne ostale rade v' prasin panju.

Zhe pa gnjilobin ròj ali svoj panj sam sapuští, ali pa is noviga, v' ktériga je pregnan bil, spét pobégne, tudi v' novim panju ne smé spét na svoje staro mésto priti, temúzh ravnati se mora s' njim kakor s' novim rôjem, in se v' ulnjakn drugam postaviti; kér na tistim méstu, ki ga je savolj gnjilobosti sapuští, nikakor vezh nozhe biti.

Dalje so vse druge sdravila, po ktérim ljudjé iu

shivali sgubljeno sdravje spét sadobé, zhbélam pravi strup in salégi vfelej v' smert, sato sa bolne in flabe zhbéle ni druge pomozhi kot zhisti méd, ktéri jih vfake bolésni osdravi, in jih vfakiga sléga obvaruje.

V' zhasih potrebe in lakote dobé zhbéle kakor druge shivali, tudi ufhi, ktére so pa tako majhne, de se s' golimi ozhmi s'he ne morejo viditi; sgubé se pa same spét, de le bolji pas'ha nastopi, ali se pa zhbélam kakor gré klade.

§. 23.

Od sterdi ali medú sa klajo.

Sa klajo se morajo vfelej nar lépfhi in nar zhisteji fatovi vséti, v' ktérih je nar mánj zvétnemoke (*obnóshine*) in v' ktérih ni nizh salége. Nar bolji sa klajo in nar dalje perhrani se méd, ako se od vofka odlozhi, kar se f' préfho sa méd, s'he bolje pa tako le stori: V' gorki, temni hifhi ali kévdru, kjer ni múh ali mravljá se oshamejo fatovi prezej ko se is panjú vsamejo, dokler je méd v' njih s'he gorek in tekozh v' sa to perpravljén jerbafhizh ali v' kakofhno sa to perpravno fito; podinj se postavi posoda, de se méd vanjo odtéka, in le prasne vofhéne tropine ostanejo, ktére se snajo potlej s'he oshéti, ali se pa mediza is njih kuha, ali jéfh naredi. To délo naj se vfak dan

dvakrat ali trikrat ponavlja, dokler se vef méd sa klajo ne dobí.

Ali pa se vsamejo velike persténe fkléde, na nje se poloshé perpravne sita, v' ktére se shé smezhkani fatovi dénejo; potlej se postavijo fkléde v' gorko pézh, dokler se méd, ktéri savolj svoje téshe prezej, ko se otaja, v' dno gré, od vofhín popolnoma ne odlozhi. Per tém délu je dobro pasiti, de se méd ne sgréje prevezh, kér bi se szer tudi vofhine stajale.

Tako ozhifhen méd se na kakim merslim kraju kmalo stèrdi kakor maflo, in ostane vezh lét dober zhe se le v' hladnim kévdru in v' dobrih posodah hrani, in se vfiga merzhefa varuje. Kar se posode tizhe, so pozinjeni persténi lonzi bolji od lesénih désh. Bakréna in shelésna posoda pa savolj seleníze (Grünspan) in rije ni sa rabo. Le se mora méd, ki se v' vrozhih polétnih méfzih poverhu staja, vzhafih posnéti, kér bi se szer fkal.

Nadalje je méd od ajdniga, lipniga in fadniga zvétja in od mnogih rósh in zvetliz bolji kòt košanjev, smrékov in jélkov. Ravno tako je tudi méd sufhnih in toplih polétij bolji in loshej perhraniti, kakor sterd mozhérnih in merslih létin.

Ako si pa hozhe kdo délo, méd lozhiti, perhraniti, ga sna zhbélam tudi v' fatéh dati, kakorshniga pa ne morejo tako lahko, slasti zhe je star in sterjen, kakor ozhifheniga, vshivati.

Skerven zhbelar se bo s' medéno klajo oboje té

forte saloshil, de bo mógel svojim zhbélam v' v'fih zhasih in v' v'fih okolifhinah, kakor gré, pokladati; sakaj zhe je permoran zhbélam she v' njih simfkim stanovanju klafti, mora to le v' fatéh biti, kér se zhbéle ftajaniga medú rade prevezh napijó, svoje zélo simo sadershano blato od sebe dajo, ter tako panj snotraaj ogerdijo.

§. 24.

Od zhbélne klaje.

Dobizhik zhbelarftva prav sa prav se ravna potém, kakor se zhbélam klade. Kdor tedaj svoje zhbéle le famim febi puftí, in jim ob zhasu potrebe ne poklada, njegova zhbeleriia ni mogoche, de bi dolgo obftala; sakaj pridejo zhasi, de zhbéle sunaj panjú zlo nizh shivesha ne dobé. Tako zhbéle, zhe prav pridno létajo, in veliko obnòshine nosijo, od sazhétka spomladi do perviga fadniga zvétja ne dobé toliko fterdí, de bi mógle od njé shivéti. Sdaj zhe ob tém zhasu ni sadofti perhranjeniga shivesha v' panju, jim mora klafti, kdor jih hozhe v' shivljenju ohraniti. Pa she tudi posnej vtégnejo nar mozhneji in nar zhbélnifli panjeví lakote pomréti, zhe jih, ko bi lakota vftala, famim febi perpuftifh.

Velikokrat pride vezh merslih, deshévniéh dnévov saporedama; slafti Vélkiga Travna in Roshniga Zvéta,

ali pa je velika sufha, kakor se sgodí rado Maliga in Vélkiga Serpana, de ni le famo mane nizh vezh, temùzh védna burja in is-hodnik, to je, veter, ki od solnzhniga is-hoda pishe, vso medéno mokroto v' zvetlizah in roshah posufhi, tako de vboge zhbélize per vfi nevtrudni pridnosti vender nizh dobiti ne morejo. Létu velikokrat nar bolji panjevi, ki imajo nar vezh zhebél in salége, nar préd lakote poginejo, kér po shtevilu zhebél k' ohranjenju veliko vezh shivesha potrebujejo, k' ot drugi flabeji. Sdaj, zhe zhbéle pred Malim Serpanam sazhnó trôte odganjati, ali zlo njih she negôdno salégo ruvati, je to she snamnje, de je pasha odjenjala, in je lakota préd durmi. Létu naj se fkerben zhbelar ne mudí dalje svojih gostov, slast tistih, ktéri so v' kratkim dva ali vezh rôjev dali, flafkim oshivétkam okrepzhati. Nizh ne bo sgubil sato. Ob ajdovim zvétju mu bodo vse obilno povernile; sakaj kdor svojim zhbélam v' potrebi klade, posojuje glav nizho ali shumo na nar vézhi in nar fkopeji obrésti, ki ga bodo kmalo zhbelarfkiga bogatina storili.

Ako nastopi prezej sa kakim rôjem hladán deshévni tédin, mora rôj trétji vezher shé lép kof medú dobiti, zhe se nozhe puftiti konez vséti mu, in kdor ne sheli nikoli sléga gnjilobnosti doshivéti, ali hozhe malokdaj kak jalov, panj iméti, naj da isrojenim starzam prezej pervi vezher polno koritze medú, kér rôj navadno ves shivesh, kar se ga je

perhranilo v' panjú, sa^š jerbšhino, ktéra sna per možnim rôju 10 do 12 liber snešti', f' fabo vsame, de bi mógel svoje prihodno gospodarstvo loshej no bolje perzhéti.

Dalje naj zhbelar, de ne bo roparz vabil, svojim zhbélam le svezhèr v' mraku klade, in flabejim panjém takrat luknje samafhí, de is njih ne gredó, in se kakor v' pijanosti v' druge ne smotijo; možnejim in na polku bogatejim pa ni svétovati téga storiti, kér se zhbéle per médu prevezh sgrejejo, po fili is panjú sriti hozhejo, in se sadufhiti vtégnejo.

Shé polno nadélanim panjevam se per pokladanju sna prasna naklada ali podklada dati, in se posoda f' klajo vanjo postaviti. Zhbéle difhé méd, posébnó zhe se jim mlazhniga da, bersh pridejo, in ga nosijo v' svoj panj. Ali pa postavi se jim mlazhni méd le prèd luknjo, in bodo kmalo vabljene od njegoviga duha v' veliki trumi perblishale se, méd, safe perpravljeno vezhérjo, nafhle, in se fkùp dobre volje gostile. Ako bi se pa s tém vender ne dale v' svojim nožnim pokoju omaniti, in na to vabljene ne hotle koj perkasati se, se smé le nemalo f' perstam na luknjo poterhati, se bodo szer s' nékako nevoljo vsdignile, pa sladko jéd vglédavšhi kmalo rade vse odpustile, in se prav veseló in dobro iméle.

Posnej v' gorkejim vreménu naj jim klade kdo kakoršhim méd hozhe, bodo zhbéle vřak vezher svoj kof

povshile, ali pa méd v' s'voje f-hrambe snelle, in ga sa prihodno pervarvale.

Ako se jim klade v' fatéh, naj se préd pokrovzhiki, f' ktérimi so medéni pisferzi sadélani, s' ojstrim noshem po zélim fatu preréshejo, in dénejo naj se fatovi na diljzo med ene vanjo po konzú v'fajene zveke ali klinzhike, de se ne svernejo; potlej naj se postavijo v' panj le tako bliso k' njegovimu fatju, de zhbéle s' njega na klajne fatóve hoditi morejo, nepa de bi jih na s'voje fatje perlotale. Tako bodo zhbéle vefméd v' s'voje snotranje f-hrambe prenefle, in sa prihodno perhranile, kér so f' s'vojo hrano grosno varzhine, in le toliko povshijejo, kolikor je prav tréba jim.

Prasni fatovi pa naj se v'fako jutro spét is panjú vsamejo, kér jih fzer zhbéle rađe ne le na zveke perterdijo, ampak zlo na s'voje fatje perlotajo.

Zukra, firupa, flada, medize ali drugih fladkih rezhí, ki se v' nektérnih zhbelarfskih bukvah sa prav dobro klajo perporozhajo, se zhbélam rasun v' nar huji potrébi nikoli ne smé dojati, kér so vse take nena- vadne jedí mladi salégi vselej fhkodljive, in vézhi dél gnjilobnost sa sabo perpéljejo. Tedaj, zhe se perméri, de kdo s'vojih zhebél réf ne more drugazhi ohraniti, kakor s' imenovano klajo, med ktéro je sadni firup, in slasti sokrovza fladkih hruhfik, in savréti vinfki mosht f' zukram in médam sméshán s'he nar bolji, naj jih bersh ko perva pas'ha nastopi, to je, ob zhasu perviga

pěrviga řadniga zvětja natanko pregléda, a li řé jih ni gnjiloba lotila, in he uje to; najjih bersh bres odlafhanja v' prasne panjeve preshene, sakaj s' drugimi sdravimi jih nikakor ne řmé sdrushiti, kěr bi řzer f' řabo vsétim médam tudi té okushile.

Suuaj per gorkim solnzu bliso ulnjaka vse zhbéle vkùp ob kratkim pařti, ře řploh ne more řvétovati, kěr ře zhbéle is vsih panjev řméřhane, zhe tudi nobena is řofédnih ulnjakov ne pride, prevezh koljejo, in jih tako veliko pogine.

V' nar huji lakoti, kakor ře perméri velikokrat méřzov řufhiza in Maliga Travná, ře lotijo zhbéle zlo salége, in jo is piřkerzov tergajo in povshivajo. Ako ře tedaj per kakim panju vgléda, de zhbéle řhe negôdno bélo salégô pogosto isnařhajo, je řhé sadnji zhař klařti sazhéti jim, in jih řmerti řeřhiti.

Lakoti řlabe in utrudene, ali řhé 1 ali 2 dana vterpnjene zhbéle ře samorejo s' mlazhnim médam, ktéri ře pa vender ne řmé ne s' vinam ne f' kakor řhnim možnim sdravilam ři bodi, méřhati, řpét oshiviti in osdraviti, le ře jim mora tudi sa oshivljenje potrebna gorkota perpraviti. Pa tudi ře mora pomniti, de ře od lakote ali merslote oterpnjene zhbéle ravno tako kakor druge smersnjene řhivali ali ljudjé ne řméjo bersh is mrasa k' vrozhi péžhi preneřti, ampak le f' pozhařnim in nastopnim grétjem ře morajo oshiviti, de bodo prav popolnana osdravile.

Tako se najde velikokrat spomladi per the mérslim vreménu po soluzhnim sahodu veliko vézhi dél f' zvétno moko obloshenih mrasa premertih zhebél, ktére niso móggle svojiga doma dosézhi, temúzh so móggle is trudnosti pred ulnjakam na tla popadati, in tukaj obleshati. Take zhbéle se morajo kolikor je mogozhe pobrati, slafti zhe so v' snég padle, se zhes nozh v' ulnjaku ali na kakim drugim hladnim kraju f-hraniti in drugi dan per gorkim solnzu pred zhbelnjakam na diljo poloshiti, tako bodo po solzhni toploti vse spét oshivéle, in na svoje panjeve sletéle. Ko bi pa ta dan solnze ne sijalo, in zhbéle savoljo mrasa ne móggle letéti, naj se vsujejo v' glash ali kako drugo posódo, ter naj se pufté she le na vezher po gorkoti v' hifhi spét k' shivljenju obuditi. Potlej naj se dénejo v' panj, ki ima malo zhebél, f' kofzam medú vred, in per ti vezhérji se bodo f' zhbélami téga panjú lepó sprijasnile in pobratile.

Referdene zhbée se nar oshej in nar hitrej potolashijo, zhe se jim mlazhniga medú tje postavi, ktéri jim bo koj difhal. Navadin zhbélni panj f' 15 do 20,000 zhbélami potrebuje sa svoj simfki shivesh v' navadnim zhbelnjaku vsaj 20 liber medú, v' dobrim ulnjaku ali v' nekurjeni ne premersli ne pregorki in smiraj enako topli stanizi (zimru ali kaki kamri) ga ima dosti pol toliko.

Ako se mora zhbélam spomladi sгодaj klafti, jih

to slo osiví in k' pridnosti podbode; sato safaja mater- niza navadno veliko salége, kar zhbéle fili, de tudi v' merslim vreménu mozhno leté, de salégi potrébne zvé- ne moke naberejo, kjer jih pa veliko pogine, in tako pridejo taki panjevi slo ob zhbéle. Sato naj se klajenje spomladi, zhe ni prav velike file, kar je nar dalje mogo- zhe, odklada, de topleji vreme nastopi. V' toplejim vreménu jim klafti je nar bolje pomozh, da zhbéle s'godaj rojijo, in de se njih premoshenje povéksha. Satoraj je bolje takim panjevam, od ktérih se misli, dé bodo po simi svojo medéno salogo lahko povshili, shé v' jeséni klafti ter jim tako potrébni shivesh preskerbéti.

Nar bòlj prav pa se storí, zhe se v' take panjeve postavijo koj v' jeséni zéli fatovi, ravno tako kakor so v' prejšnjim panju stali, tako bliso njih fatja, de zhbéle lahko f' svojiga na nje hodijo. Samo pa se vé, de se morajo spomladi ti fatovi spét is panjú vséti, de se zhbé- le f' tém v' sazhétim rédu svojiga sidanja ne motijo.

Ako je zhbélam tréba v' jeséni zhifiti med klafti, se mu ne smé nizh vode perméshati, kér ga zhbéle v' svo- je f-hrambe prenesó in sa simo f-hranijo. Sato naj se jim tudi v' jeséni nikdar preposno ne klade, de samore- jo, prédin merslo vreme nastopi, piskerze, ki so jih s' médam napolnile, f' potrébnimi pokrovzi preskerbéti, kér se fzer méd v' odkritih f'kifa, kakorshen je zhbé- lam nesdrav.

§. 25.

Od klajnih koritiz.

Klajne koritiza sméjo mnoge podobe, velikosti in tudi is vfake forte tvarine, to je, is vfake forte rezhí bití. Moje so navadno 7 ali 8 pavzov dolge, 3 ali 4 pavze fhirôke in vfaj en paviz globoke. Vfako koritize ima is dna kakiga sita vrésan in lihprav vanj umérjen pokroviz, ktéri po médu plava, de zhbéle lahko sloshno po njem hodijo, in fkosi njegove luknjize vef méd isferkljajo, bres de bi se vmasale ali pa zlo potonile, kar se druga zhi velikokrat perméri, slafti zhe zhbéle hitro in na enkrat v' koritize fhinejo.

Nektéri zhbelaarji imajo tubi lonzhéne, porzelanaste in stekléne ali glashnate koritiza, ktére imajo snotraj na krishim globoke sarése, v' ktére se méd vlije, de ga zhbéle lahko posferkljajo.

Vender so smed vfih koritiz koritiza is terdiga lefa nar perpravnišhi; kér per njih, zhe so le f' potrebnim vanje umérjenimi mréshzami od plavajozhíh fitovih dnov presferbljene, nobena zhbéla ne pogine, in se tudi tako lahko ne vbijejo, kakor zhe so is kake druge rezhí.

Nektéri zhbelaarji imajo namésto klajnih koritiz kupize ali pa steklenize (*flashe.*) Te napolnijo s' médam, jih savéshejo v' platnéno zunjo, v' kétro so présd s' iglo luknjize prebodli, ter jih povésnejo na verhno luknjo

panjú ali pletarnika. Po tém se méd prezéja tako po zhasu fkosi luknjizhašto platno v' panj, de ga zhbéle lahko v' sanj naménjene f-lrambe odnašhajo.

Nar bolje in nar hòlj prav pa tisti zhbelar svojim zhbélam poklada, ktéri se per pokladanju po tém kakofhni de so njegovi panjevi in po vsih drugih okolinah tako ravna, de zhbéle jim poklajen méd lahko is klajne posodize v' svoje piskerze prenesó, de per prenašhanju nobena ne pogine, in de se nizh medú ne slije, kar bi roparze vabilo.

Koritiza se morajo vsako jutro, naj so prasne, ali ne, spét is panjev vséti, drugazhi bi jih roparze po dnévu oduhale, in potlej tém panjevam došti persadévale.

§. 26.

Od terganja in podresovanja zhebél.

Per odjemanju medú, ktéro se po mnogih krajih préd ali posnej, vézhi dél pa Velkiga Serpana in Kimovza, kadar zhbéle nehajo méd nositi, sgodí; se vsame zhbélam ali le odvezhni dél medú, kar se imenuje zhbéle podresovati, ali pa se pomoré s' ognjem in shveplam, de se jim vef méd, ki je v' panju, vsame, kar se pravi zhbéle tergati.

Ako se zhbéle podresujejo, se odshenejo s' dimam vmasane kuhinjske zunje ali pa tudi s' fajfnim dimam

od tiste strani fatja, ki se mišli isrésati. Potlej se isréshejo s' podresovavnim noshem vézhi dél stari in zherni fatovi, de imajo zhbéle spét prasin proftor novo fatje délati, ktéro se mora prav sa prav vsako trétje léto ponoviti.

Podresovanje zhebél sna v' takih krajih, kjer imajo veliko medú pa vender ne rojijo rade, dobro biti; sploh se pa ne more perporozhati, kér ste le malokdaj dvé dobri medéni létini saporédama, temúzh vézhi dél pride rada sa dobro létino flaba, v' ktéri je zhbélam perhranjen méd dobre létine gotovo perjéten, in dostikrat edina pomozh, de se per shivljenju ohranijo. Sato jest nimam navade prezej pervo léto odvezhni méd odjemati, ampak ste le drugo, kadar sazhenja she terd in zukren biti, kakorshniga zhbéle ne morejo vezh vshivati, ktéri se pa s' gorkoto lahko staja, in je potlej dober sa klajo.

Nadalje podrésani panjevi nikoli tako radi né rojijo, kakor nepodrésani, in zhe tudi rojijo, se to sgodí gotovo ene tédne posnej kakor per drugih, ki se jim je vse fatovje in ves méd pustil.

Trushzhnatim panjevam, to je, eni na drugo pòstavljenim trushizam, se odvezhni méd vsame in fatje ponovi, zhe se jim odvsame ena naloga ali podloga, ktéra se jim v' potrebi spét lahko da, sato je isresovanje fatov per trushzhnikih nepotrébno. Kar se pa pomorjenja zhebél tizhe, de se jim ves méd vsame, zhbelarji

vèzhi dél niso eno mišli. Kar se mene tizhe, mišlím, de naj se zhbéle v' takih krajih, kjer malokdaj rojijo, in so s' svojim odvezhnim médam in satjem sadovoljne, tako dolgo pušté shivéti, dokler panj sam savolj prevelike maternizhne starosti in nerodovitnosti, ktéra is starosti isvira, ne umerje. To pa se takrat sгодí, kadar per smerti maternize ni v' panju nizh vezh sa islégo nove maternize dobre salége.

V' krajih pa, kjer se zhbélam velikokratno rojenje dostikrat she vbriniti ne more, bi se zhbéle nesmerno pomnoshile, ko bi se nikoli nobena ne umorila. Le bi se jih ne smélo, kar nektéri kupzhevavzi s' médam délajo, tavshent in tavshent njih lakomnosti v' dar pernešti, temùzh bi se mógli slabji panjevi s' novim satjem in mladimi maternizami sa pleme puštiti, ter v' take kraje na pašho dati, kjer zhbéle rade rojijo, in se flomnoshé.

§. 27.

Od zhbélnih sovrashnikov.

Tudi zhbéle, kakor vse druge shivali, imajo sovrashnike. Nar bòlj jih pa salésjejo tisti ptizhi, ktéri se sfer radi od infektov shivé, in med témi so frakoperji nar huji. Ti se radi bliso ulnjakov dershé, in shivé vézhi dél od zhebél. Kamenfzhiki, ilovzhize, lastavize,

paftarizhize, snize, berglesi ja zlo vrabzi in drugi tak; prebivavzi podnébja so veliki prijatli sladkiga zhbélniga mefa *)

Med zhbélnim sarodam so serfhéni nar vézhi sovrashniki sanje. Letí zhbéle letézhe lové, ali jih sgrabijo na bradah panjev, jih rasmefarijo in poshró prezéj na méstu, ali jih pa prezh nesó.

Zhbelar naj si persadéva, kolikor je mogozhe, pomoriti jih, slafti pa njih gnjésda poiskati, in jih s' ognjem in vrélim kropam poonzhati.

Ose se szer tudi rade same povabijo, in so dostokrat prav silne, slafti v' jeséni v' hladnim vreménu, ko klunje panjev niso vezli obsédene, pa ishejo le bôlj medú, ktéri se jim mende she bôlj perléshe kakor zhbélon mefo.

Tudi mravljé (*bravljínzi*) in pajki se sméjo po pravizi med zhbélné sovrashnike shtéti. Pervih naj se skufhajo mravljísha (*bravljísha*), ki so bliso ulnjaka, rasmetati, in kakor je mogozhe, pokonzhati in satréti drugi, to je, pajki pa poloviti in pomoriti, kar se svezhér v' mraku, ki imajo navado is svojih kotov perlesti, in po dnévu poshkodovane in rasftergane pajzhevne popravljati, nar lóshej sgodí.

Rauvno tako imajo tudi shtrigalza, martiniz in krota slo radi zhbéle, pa so sadovoljni vézhi dél shé

*) Tim ptizhem, se tako vé, 'de se tù in tam drugazli pravi: Kamenshzhik, kamnizhar, tudi skalar. Paftarizhiza, paftariza, tudi volariza.

s' mertvimi, in shivim niso tako nevarni kakor zhbélni metulji, to je, rijave véfhe, ktére zéli dan v' ulnjaku tizhé, po nôzhi pa fkos nesamasane fhpranjizi ali odmafhene letavne luknje v' panjeve slésejo, in svojo salégo v' prasne fatove dénejo, is ktérik se velikokrat en zél pavez dolgi zhervi isvalé, ktéri dostikrat vse fatovje kakiga flabiga panjú prejedó, ter prasno fatje f' fatjem, ki je saléga v' njem, vkùp saprédejo.

Sadnjizh se morajo zhbéle tudi, slasti v' simfkim zhasu in poséбно v' krajih, ki so bliso gofhav, pred misfmi, podganami, duhorji, podlafzami in zlo pred medvédim, ktéri so shé dostikrat v' eni nôzhi vezh panjev rasmefarili in pokonzhali, fkerbno varovati.

§. 28.

Od roparz ali ropniz.

Roparze niso kako poséбно pleme ali posébna sorta zhebél, temùzh dostikrat ravno tistiga zhbélnjaka, vézhi dél pa od blishnjih ulnjakov, defiravno so nemalo bòlj zherne kòt druge, kar je od tod, kér se hitro kòt tatovi v' medéne pisferze ptujih panjev plasijo, si dlako na sadnjim shivotu ogulijo, in se s' médam omashejo.

Ako se kakimu panju perblishajo, se ne vfédejo tako predersno in bres fkerbí na brado, kakor druge

zhibéle, temùzh od konza leté vse plashne in varne proti luknji, pa spét bersh odtégnejo, zhe se jim kaka druga zhibéla perblisha. Dostokrat se verté v' sraku kakor de bi na miru stale, in mende ogledujejo kdaj bo perloshnost, de se bodo lahko v' panj spravile. Tudi se kashejo vse prijasne in se hlinijo, kakor de bi hotle f' zhibélami panjú, ktériga hozhejo obropati, prav f'-snaniti se; sdaj zhe so té prijasne s' njimi, ali pa jih vsaj ne porajtajo, in se jim ne vstavljajo, kakor se rado sгодí per jalovih, gnjilobnih, ali kakor si bodi skashenih panjevih, se f'kosi luknjo splasijo, se v' panju kar morejo medú napijejo, beshé s' njim kar nar hitrej morejo domú, ter pridejo kmalo spét s' drugimi v' tako velikim shtevilu, de so v' stanu v' kratkim zhasu nar tésheji in nar bogateji panjeve pokonzhati, kér se zhibéle od mozhí roparjev premagane vezh ne branijo, temùzh tudi s' roparjem dershé, in sadnjizh tudi s' njimi gredo.

Nektéri panj gré le sato na ropanje, de si medú perdobí, veliko pa jih gré is potrebe in lakote. Poslédnji, to je, tisti, ki gredo is potrebe na ropanje, niso tako nevarni kòt pervi, kér jih zhibéle savolj flabohti in medlohti lahko premagajo.

Zhibélam je perrojeno, de méd nabirajo, kjer koli ga dobé. Ako ga tedaj ní na travnikih in v' gojsdéh ga f'kus'hajo ondi nabrati, kjer ga f' svojim tankim nosam ovohajo. Kér pa méd, kakor vfak zhibelar do-

bro vé, is ulnjakov možhno dufhí, sato jih ta perjetin duh tolikanj vabi, de velikokrat f' strašno pošréfhnostjo ptuje panjeve salésjejo, in ne gledezh nevarnosti svojiga shivljenja vanje podajo se.

Panj, na ktériga ropnize gredo, se sposna is njegoviga nenvadno hitriga létanja in glasniga shuma vanj in is njega hitézhih zhebél. Le pasiti je tréba, kam de vlézhejo, ali od ktére strani de pridejo, in ropni panj se bo kmalo rasodel, kér tudi is téga ravno tako hitro, zhe prav ne v' taki trumi kakor is uniga vùn in notri leté. Nar gotovej pa se safledí ropar, zhe se obropanimu panju ene minute, in szer tako dolgo luknja samafhí, de se mu je shé vezh roparz na brado sbralo, na ktére se potlej pést pepéla vershe, de so od njega béle, in od drugih zhebél raslozhene; in kér se téga sasnamnjevanja vstrašhijo, prezej isleté in v' svoje stanovanje hité; in sdaj se smé le mérkati, v' ktére panjeve gredo, kér so ravno is tistih tudi na rop shle.

Dostikrat gredo tudi zhbéle is vezh panjev ob enim na rop, in se spušté vse na en panj, zhe imajo namrezh kak vsrok do téga.

Sdaj zhe je kak panj od roparz premagan, naj se mu bersh shrélo ali luknja satakne, se puští ene minute, in szer tako dolgo tako stati, de bo brada téga panjú roparz, ki hozhejo vanj iti, vsa polna; potlej naj se polijó té na bradi okoli tékajozhe zhbéle

s' merslo vodo, tako vstrašhene bodo prezej prezh po-
dale se; sa tém se luknja sna spét odpréti, in tako
dolgo odperta pustiti, de so vse roparze is panjú is-
letéle, in druge nasaj perletéle, de bi vanj fhle; in
sdaj se mora luknja spét satakiniti, in ropne zhbéle,
ki so se na bradi panjú vnovizh sbrale, kakor préd
s' vodo politi, in to se mora tako dolgo ponavljati,
dokler ni vseh ropniz is panjú. Na tosemora panj sama-
fhiti, prezej delezh od zhbelnjaka odnesti, in s'he le sve-
zhér s' ktérim sosédnjim si bodi sdrushiti ali pa se
sna, zhe ima maternizo in s'he dofti polna, kar je
per obropanih panjéh malokdaj, kér roparze mater-
nizo vézhi dél umoré, na ene dni, de ropne zhbéle
na ropanje posabijo, na kak drugi kraj, vsaj pol ure
delezh prenesti, kamur ne bodo sa njim fhle.

Ropanje pa, kolikor mogozhe odverniti, zhbelar
ne smé nikoli jalovih, gnjilobnih, ali kakor si bodi
popazhenih, ampak smiram sdrave, mozhne in polka
polne panjeve iméti persadévati si; jih ne smé nikoli stra-
dati pustiti, in jim mora ob zhasu potrebe klafti, ko ni
vezh pashe sanje, kakor od perve pomladi do sadniga
zvétja in po ajdovjim zvétku v' jeséni, kakor tudi o veliki
sufhi; zhe mersli vetrovi pishejo, jim mora shréla ali le-
tavne luknje smanjshati, in tako se mu ne bode roparz
dofti bati. Premenjenje panjev, to je, obropan panj na
mésto ropniga, in téga na proftor uniga postaviti, malo-
kdaj kaj pomaga.

Ptuje roparze pa f' strupam ali drugimi takimi f'škodljivimi rezhmí moriti, ni perpušheno.

§. 29.

Od kupovanja zhebél.

Ako se zhbéle sato kupujejo, de bi dobizhik pernefle, to je, de bi v' ajdovim zvéttju medú nanofile, se mora persadéveti, de se slo zhbélne in polno nadélani panjevi kupijo, de bodo o obilni pašhi dobizhik pernefli, ki se od njih perzhakuje, kér imajo taki panjevi dofti f'-hramb, kamur lahko nabran méd odloshé, ne de jim bi bilo tréba s' sidanjem novih f'-hramb, zhať tratiti.

Ako se pa zhbéle kupujejo sa réjo, ni toliko leshé-zhe na velikim f'htevilu zhebél in obilnosti shivesha, kakor na maternizhni rodovitnosti in na novim fatju; kér panjévi, ki majo mlade in tedaj rodovitne maternize in prav novo fatje, veliko préd in veliko raji, rojijo, kakor uni, ki imajo stare maternize in shé zhierno fatje, zhe imajo tudi veliko zhebél in medú.

Le se ne sméjo zhbéle, zhe se hozhe, de se bodo dobro redile, níkdar na boljim kraju kupiti, inna flabjiga prenefti. Tudi jih ni dobro prebliso kupiti, rasun spomladi f'he préd kòt se jim pervikrat odpre kér jih f'zer

veliko, zhe niso vsaj pol ure deljezh kupljene, spét na stari ulnjak gré; sato taki panjevi radi slo ob polk pridejo.

§. 30.

Od preselovanja zhebél.

Preselovanje zhebél v' druge kraje, kjer je bolji pasha, je szer smiram teshavno in neperloshno, vender je trud vézhi dél dvojno plazhan. Preselovanje se mora f' poséбно skerbjo sgoditi. Ako jih shénfke prenasha-jo, naj jih nosijo na glavi; zhe jih pa moshki, naj jih nosijo prav varno na krosfhujah. Ako se prevashjejo, naj se to sgodí na zhbélnim vosu, in szer vselej po nôzhi. Per preselovanju jim ne smé potrénbna sraka manjkati, kér bi se szer prevezh sognéle in sadushile.

Mladi panjevi, ki imajo le malo fatja in s'he veliko nesamasanih shpranjiz, se ne sadushé tako lahko, kakor stari in polno nadélani. Le se njih mehko in perhko fatje, zhe se kaj potrésejo, raji podré kakor per starih. Sato se morajo takim panjevam f' kakim dolgim svédram skos njih novo fatje ene dni pred preselovanjem ene palizhize vtakniti, de zhbéle fatje na nje perterdijo ali perlotajo. Per starih panjéh pa té previdnosti ni tréba, kér je njih staro fatje shé tako dosti terdno. Nasproti pa je per starih panjéh vézhi nevarnost, de se ne bi sadu-

f'hili, kakor per drugih. Sato sé jim luknje nikoli ne sméjo popolnoma samafhiti. Tedaj zhe se prevashjejo, in se jim luknje per nakladanju samafhé, se jim morajo kmalo spét popolnoma odmafhati, in to tolikanj bolj bres f'kerbi, kér zhbéle, ki so se f' pretréfanjem shé nemalo vtrudile, po nôzhi shè tako ne isleté vezh, zhe ravno jih veliko is panjú perdere, in dostikrat zélo konzhnizo obfèdejo. Létu je vender tréba dobro pasiti, de se jih zéle képe, ki od vosa visé, ne odtergajo in ne strésejo, kar se per takih pergodkih rado sgodí.

Dalje mora vsak zhbélni preselovavez véditi, de morajo vosovi f' zhbélami, zhe po nôzhi ni mogozhe tje priditi, kamur so naménjeni, f'he po dnévu obftati, de zhbéle lahko isleté, kér bi se drugazhi sadufhile.

§. 31.

Od posébnih sélish in drevés, f' ktérik zhbéle nar vezh naberejo.

Desiravno zhbéle veliko medú dobé is roshde ali mane, ki je v' nektérik létih v' polétinfskih méfzih o slo hlapljivim in soparnim vreménu is listov nektérik drevés, slasti takih, na ktérik je veliko ufhi, nalishejo, ga dobijo vender nar vezh na mnogih roshali in mnogih zvétjih, med ktérimi je ajda na pervim méftu. V' krajih, kjer se to shito slo séje, perdobé zhbéle, ako

naftopi ob ajdovim zvétku lépo vřemě, in kaj zhaſa ter-
pí, filno veliko medú, tako de ſe jim morajo v' tém
zhaſu doſtikrat, dvě ali trí naloge dati, ali ſe pa ſmėjo
v' praſne panjeve pregnati, in vender ſhe ſmiram ſa rejo
dobre oſtanejo.

Sozhivja: kakor bob, grah, grahorza, ſhenf, fé-
menſka répa, répiza, ſhajbelj, ſivka in vezh drugih ſo
ſa zhbéle prav dobre, in ſploh jim da vſa zvetézha
vertiſhna (*vertni ſud*) raſun krompérja, veliko
medú. Tako ſo tudi vſe detéljne pleména ſlo me-
dén e. Nar raji in ſzer vſak zhaſ obiſkujejo zhbéle
bélo dételjo, rudezho pa le Roſhniga Zvéta in Vélkiga
Serpana.

Mnogi zvetizhi in roſhe na travnikih dajo po ſvoji
laſtnoſti vezh ali mànj medú. Vender imajo zhbéle ſuhe
gorſke travnike veliko raji kòt mozhérne in blatnaſte.

Reſje, ktéro od perve pomladi do poſne jeſéni ne-
prenehama zvetè, je v' tiſtih krajih, kjer ga veliko raſte,
zhebélam filno k' pridu.

Na timjanu ali timaſhi, ſhajbeljnu in materni du-
ſhizi dobé zhbéle nar perjetnejji in nar lépfhi deſhézhi
méd, na zvétozvu, drénu in léfkovni pervo poſhivlje-
nje ſpomladi.

Na glogu, zheſminju, zhernih jagodah, malinju,
oſtroſhnizi, in na vezh drugih zvetézhih ternjevjih in
germovjih najdejo zhbéle prav veliko ſhivesha. *)

*) Té germovja in ternjevja imajo ſkor na vſekim kraju druge imé-
na: Oſtroſhniza, oſtrogize, na Gorenſkim zherna malina, zherni
malenzi, tudi robida, robidovje.

Smed mnogih vertnih in sadnih drevés, is ktérlih zvéjta zhbéle nar vezh medú dobé, so zhefhnjeve in jabelzhne sa tém vse zhefhpljeve in hrušheve drevésa na pervim méstu, k' ktérim se fhtejejo fhe kutne in nefhplje.

Med gojsdnimi drevési je nepreplazhljiva lipa f' svojim lepó defhézhim in v' mnogih bolésnih tako sdravim zvéjtem v' pervi versti. Njo zhbéle grosno ljubijo, in jo obiskujejo od sgodniga jutra do posniga vezhéra v' zélih rôjih, tako de je veliko zhbelarjem napzhina misel v' glavo padla, de zhbéle mende zlo zhes nozh na nji ofstanejo, in se jih veliko pogubí in konzha. Sato terdijo, de so lipe zhbélne reji fhkodljive, kar pa gotovo ni réf, kér sim prav nasprotniga preprizhan, in imam pogoftniga rojenja in sploh vsiga dobriga spēha svojiga zhbelarstva vézhi dél le veliko lipam sahvaliti se.

Sa lipo saflushi predragi koštanj pervo mésto, in shé sato, ko to drevo zvetè ob zhasu, ko je shé fkor vsa druga pafha sa zhbéle nehala, in jim je tedaj sdaj nar ljubfhi.

Dalje se imajo zhbéle bliso jélknh in smréknh gofhav tudi prav dobro.

§. 32.

*Nektére orodja , ktére so per zhbелariji
potrébne.*

Per dobri zhbелariji so sledézhe orodja potrébne :

1. Perpravna s' omrëshjem is mefingastiga drata narejenim previdena kapa , in par is terdne od jirharja vstrojene ovzhíne délanih rokovic , de jih ne more zhbélno shélo predréti.
2. Pozhafu tlézha in slo dimnata perfhganiza is od mastnih lónz vmasane zunje . Sa filo tudi f' plehovno pufhizo okovanim méham previdena kadivna perprava , ktére se per preganjanju zhébel poséбно potrebuje .
3. Dobra pufha sa ptizhe stréljati , in lahka kropivniza ktéra je flushna slasti per rôjih , ki hozhejo uiti .
4. Plehovna velika shliza (*vsajavniza*) sa vfajanje rôjev .
5. Nekoliko zhbélnih shakljev is mufhje mréshe , de se per pogostnim rojenju eni vanje polové .
6. Dolga klop ali vezh stolov , na ktére se panjevi , ki so se per rojenj u smefhali , in ki so bili per vfajanju spét raslozheni , eden verk drusiga ali eden sra-ven drusiga postavijo , de se popolnoma raslozhijo .
7. Ena perpravna lojtra in en drog , ki je f' kratkim shtrikam preskerbljen , in eni lahki panjevi ali

- fhkatlize, v' ktére se vfajajo rôji, ki so se na vi-foke drevéfa vfédli.
8. Nektére is tankiga mefingaftiga drata narejene hi-fhize ali foglovshiki, de se kadar je tréba, lahko maternize vanje sapró.
 9. Platnéna rijuha, de se v' fili fhe neogrebena rôji s' njo sagernejo, de se drugi s' njimi ne poméfhajo, ali pa de se zhbéle per lozhenju nanjo stréfejo.
 10. Sa podresovanje panjev perpraven podresovaven nosh, svéder sa véhe vertati, kladvo, dléto, tanak, terden na obéh konzéh s' rogmi previden mefingaft drat, de se fatje ene na drugo postavljenih trushiz s' njim, kakor je tréba, lahko preréshe.
 11. Vezh rasnih klajnih koritiz, s' nektérimi klajnim fhkatlami.
 12. Némalo kita ali lota is mehkgiga in vlezhézhiga kravjeka, de se raspokljeji in fhpranje s' njim sama-shejo.
 13. Nékaj jerbafhzhev ali zedíl sa prezejenje klajniga medú, kakor tudi mnoge lonzhéne posode, v' ktére se hrani.
 14. Sadnjizh présfha sa méd in vosik.

Druge permnogih opravilih f' zhbélami fhe potrebne rezhí in orodja bofte prebrifaniga zhbelaarja pamet in fkufhnja nar bolje uzhile.

K A S A L O.

	,Stran
P redgovor perviga natifa	3
Predgovorzhik drusiga natifa	7
§. 1. Od zhebél sploh	9
§. 2. Od mnogih plemén ali fort zhebél	9
§. 3. Od maternize	10
§. 4. Od sgube maternize ali jalovine	18
§. 5. Od prafhenja ali obhóda materniz	22
§. 6. Kako se samore zhbelaar s' maternizami preskerbéti, in jih dàlj zhasa per shivljenju ohraniti	24
§. 7. Od maternizhniga pétja	26
§. 8. Od délavnih zhebél	27
§. 9. Od zhbélniga pika	33
§. 10. Od trotov	35
§. 11. Od ulnjaka ali zhbélujaka	39
§. 12. Od divje zhbeleriye in zhbélnih prebivalish ali panjev	42
§. 13. Kako je f'zhebélami po simi ravnati	50
§. 14. Kdaj so zhbéle vùn postaviti	55
§. 15. Od prafhenja zhebél	59

	,Stran
§. 16. Od rojenja zhebél	60
§. 17. Od ogrébanja ali vfajanja rôjev	66
§. 18. Od nektérik vladín ali regelz, po ktérik se je per rojenju zhebél posébnó ravnati, in od nektérik posébnih perméri, ki se snajo per rojih nakljuzhiti	70
§. 19. Kako se panjevi f' fklépanjem ali sdru- shenjem mozhneji storé	79
§. 20. Od perfiljenzov ali kunfhtnih rôjev	82
§. 21. Kako so zhbéle pregnati	84
§. 22. Od zhbélnih bolésin	85
§. 23. Od fterdi ali medú sa klajo	91
§. 24. Od zhbélne klaje	93
§. 25. Od klajnih koritiz	100
§. 26. Od terganja in podresovanja zhebél	101
§. 27. Od zhbélnih fovrashnikov	103
§. 28. Od roparz ali ropniz	105
§. 29. Od kupovanja zhebél	109
§. 30. Od prefelovanja zhebél	110
§. 31. Od posébnih sélifh in drevéf, f'ktérik zhbéle nar vezh naberejo	111
§. 32. Nektére orodja, ktére so per zhbélariji po- trébne	114

Popravki.

Na strani	v' versti	od spodaj	beri	naméto
13	9		ga	gai
19	4	"	pufté	putfé
20	4	"	nimajo	jnimao
27	2	"	ispusti besedo	„vpanju“
32	13	"	preprizhati	namésto prebrifhati
61	4	od sgoraj	panju	" panju
66	8	"	vanje	" vanj
68	7	od spodaj	se	" je
73	9	"	piſkerze	" piſkerhe
—	4	"	ſo	" jo
76	8	"	vefeljem	" vefelfem
77	5	"	vef	" fve
82	7	"	ispusti beſédo	„ti“
84	6	"	sa beſédo tékajo	perſtavi „vanj“
94	13	"	beri ſladkim,	naméto ſlaſkim
97	2	od sgoraj	in zhe je to	" in he uje to
98	9	od spodaj	Rasferdene zhbélc ſe	nar loſhej
			naméſ to Reſerdene zhbée ſe	nar oſhej
100	12	od sgoraj	beri tudi	naméſto tubi
—	2	od spodaj	" ktéro	" ketro
104	10	od sgoraj	" pokonzhati	" poonzhati
—	12	"	" luknje	" klunje
—	14	"	" zhbélno	" zhbélon
108	11	"	" polka	" polna.